

Laekunud koostööstused ja parandus ettepanekud Türi valla üldplaneeringule ja keskkonnamõju strateegilisele hindamisele ning nendega arvestamine		
<u>Esitaja ja kuupäev</u>	<u>Ettepanek, seisukoht või küsimus</u>	<u>Arvestamine ning selgitus</u>
Terviseamet (Kristel Kallaste, menetlusgrupi juht) 01.10.2021 Kiri nr 9.1-1/21/12399-2	Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud planeeringu materjalidega ning koostööstab Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande.	Koostööstab.
Maa-amet (Tambet Tiits, peadirektor) 08.10.2021 Kiri nr 6-3/20/3297-18	<p>1. Maardlad asuvad Türi valla territooriumil valdavalt hajaasustatud aladel. Seletuskirja peatüki 2.1 <i>Üldtingimused</i> alapeatükis <i>Haljastus</i> on kirjeldatud (tsiteerin): „Hajaasustuses säilitada maksimaalselt kõrghaljastust“. Sarnase mõtte leiab ka KSH aruande peatükist 6.3 <i>Kliimamuutustega kaasnevad mõjud ja nendega kohanemine</i>. Selgitame, et maardlate kasutusele võtmiseks tuleb karjääriviisilisel kaevandamisel maavarale juurdepääsuks kõigepealt taimkate (sh kõrghaljastus) ja maavara katvad pinnasekihid eemaldada, seega seletuskirjas olev nõue säilitada hajaasustuses kõrghaljastus maksimaalselt halvendab maavarale juurdepääsu osas olemasolevat olukorda ja on seega vastuolus MaaPS §-ga 14. Palume seletuskirjas ja KSH aruandes täpsustada, et hajaasustuses tuleks võimalusel kõrghaljastust säilitada või lisada, et kõrghaljastuse maksimaalse säilitamise nõue ei kehti aladel, kuhu on maavara kaevandamiseks antud keskkonnaluba.</p> <p>2. Seletuskirja peatükis 2.2 <i>Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud</i> on detailplaneeringu koostamise kohustusega juhuna toodud (tsiteerin): „tootmise või tööstuse planeerimisel, kui tootmise mõjud (müra, saasteained, heitgaasid jms) võivad väljuda tootmise maa-ala piiridest ning mõjutada lähiümbrust või kui kavandatakse rajada</p>	<p>Ettepanekuga on arvestatud</p> <p>Üldplaneeringu seletuskirja ja KSH aruannet on täiendatud järgmiselt:</p> <p>„Hajaasustuses võimalusel säilitada maksimaalselt kõrghaljastust.“</p> <p>Seisukohaga arvestatakse</p> <p>Seletuskirja punktis 2.2 toodud detailplaneeringu koostamise kohutusega juhtude punkti 2 täiendatud: "tootmise või tööstuse</p>

	<p>üle 1 000 m² ehitisealuse pinnaga tootmis- või laohoonet“. Nimetatud tootmise mõjud võivad esineda ka maavarade kaevandamisega seotud tootmisaladel.</p> <p>Detailplaneeringu igakordset koostamist kaevandamise alustamiseks ei nõua ükski õigusakt. Igakordne ilma kaalutlemisotsuseta detailplaneeringu koostamise kohustus aladel, kus planeeritakse maavara kaevandamist on ebaproportsionaalne lisakulu, kuna nimetatud mõjude esinemist ja võimalikke leevendusmeetmeid hinnatakse kaevandamisloa taotluse menetluses. Palume seletuskirjas selgitada, et detailplaneeringu koostamise kohustus ei kehti maardlate aladel kaevandamise planeerimisel või, et detailplaneeringu koostamist nõutakse vaid vastavalt vajadusele kaalutletud otsuse tulemusel, mitte igakordselt. Seletuskirjas olev sõnastus viitab kaevandamiseks igakordse detailplaneeringu koostamise kohustusele, mis halvendab ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale juurdepääsu ja on vastuolus MaaPS §-ga 14.</p>	<p>planeerimisel, kui tootmise mõjud (müra, saasteained, heitgaasid jms) võivad väljuda tootmise maa-ala piiridest (v.a maardlate aladel kaevandamise planeerimisel) ning mõjutada lähiümbrust või kui kavandatakse rajada üle 1 000 m² ehitisealuse pinnaga tootmis- või laohoonet“</p>
	<p>3. Seletuskirja peatükis 2.7.12 MÄE-JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA on märgitud (tsiteerin): „Põhjalikum ülevaade maardlatest on leitav üldplaneeringu lisa 4“. Türi üldplaneeringu lisa Lisa 4. Mäeeraldised ja maardlad ei ole Epu-Kakerdi maardla nimetuse juurde lisatud maardlaosade nimetusi. Palume selguse mõttes lisada Epu-Kakerdi maardla 143 registrikaardi juurde Lööla, 146 registrikaardi juurde Epu, 150 registrikaardi juurde Prääma maardlaosa nimetus. Sonni kruusamaardla (registrikaart nr 835) nimetati Maa-ameti peadirektori korraldusega 03.03.2021 nr 1-17/21/554 ümber Sonni liivamaardlaks, seega on lisa 4 korrektne kajastada, et seisuga 02.09.2021 on tegu liivamaardlaga. Samal moel palume täpsustada Sonni maardla infot ka seletuskirja tabelis 4 ning KSH aruande tabelis 6. KSH aruande peatükis 6.2.1.1 Teenuste kättesaadavus märgitud Kihli maardla puhul on tegu kruusamaardlaga, mitte liivamaardlaga. Palume andmeid täpsustada.</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p> <p>Lisad, üldplaneeringu seletuskiri ja KSH aruanne on korrigeeritud.</p>
	<p>4. Seletuskirja peatükis 2.7.12 MÄE-JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA on põhimõtete seas, mida omavalitsus kaalub kaevandamisloale esitatavas arvamuses, toodud (tsiteerin): „uute karjääride/turbatootmisalade kasutuselevõtmisel tuleb eelistada alasid, mis asuvad asustatud aladest ja puhkealadest võimalikult eemal“ ning täpsustusena</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse</p> <p>Seletuskirja täpsustatakse “uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja</p>

	<p>märgitud (tsiteerin): „uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa elamutega peab olema vähemalt 150 m“. Maa-amet nõustub, et kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kaalutakse arvamuse andmisel, kas on vajalik, et karjäär peab olema elamutest vähemalt 150 m kaugusel, kuna kaevandamisega kaasnevat mõju tuleb hinnata juhtumipõhiselt. Palume arusaamatuste vältimiseks kasutada sõnastust, mis viitaks paremini võimalusele, et uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa elamutega võib olla kaalutletud otsuse tulemusel ka väiksem kui 150 m.</p>	<p>selle teenindusmaa) vahemaa elamutega peab <u>võimalusel</u> olema vähemalt 150 m”</p>
	<p>5. Seletuskirja peatükis 2.7.12 MÄE-JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA on kaevandamisloa omajale seatud tingimusena toodud (tsiteerin): „kui kohalikke teid hakatakse kasutama kaevandatud materjali väljaveoks, tuleb teede valdajal ja kaevandusloa omajal sõlmida kokkulepe, mis sätestab konkreetse tee või teelõigu kasutamise õigusega seotud tingimused“ ning täpsustusena on toodud (tsiteerin): „tuleb arvestada kaevandatud maavarade transpordiga kaasnevate negatiivsete mõjude ja asjakohaste leevendusmeetmetega (nt mustkatte rajamine väljaveoteedele); maardla kasutuselevõtmisel tuleb huvitatud isikul kavandada kasutuskoormusele vastavad juurdepääsuteed. Kui karjääri/turbatootmisala juurdepääsuteena kasutatakse olemasolevat teed, mida kasutavad ka teised isikud (nt läheduses paiknevad elamud), siis ei tohi selle kasutamise kvaliteet langeda. Vajadusel tuleb tõsta tee kandevõimet; kui kaevise väljavedamisel tekkiv tolm põhjustab häiringuid elanikele, peab kaevandamise ajal kaevandaja hoidma teed tolmuvabana, kuni väljasõiduni olemasolevale tolmuvabale teele“.</p> <p>Maa-amet nõustub, et eraomandis olevate teede kasutamiseks sõlmitakse teede valdaja ja kaevandamisloa omaja vahel kokkulepe, mis arvestab nimetatud tingimusi, kuid selgitame, et avalikult kasutatavat kohalikku teed võib kasutada igaüks õigusaktides sätestatud piiranguid järgides.</p> <p>Tagamaks maavarale juurdepääsu säilimist palume üldplaneeringus sätestada avalike kohalike teede kasutamise tingimused, mis kehtivad võrdselt kõikidele rasketranspordiga kohalike teede kasutajatele ilma kaevandamise eesmärgil toimuva rasketranspordi</p>	<p>Ettepanekuga arvestatud osaliselt</p> <p>Eraomanis maade osas on tingimus säilitatud (sõnastus korrigeeritud vastavaks):</p> <p>“kui erateid hakatakse kasutama kaevandatud materjali väljaveoks, tuleb teede valdajal ja kaevandusloa omajal sõlmida kokkulepe, mis sätestab konkreetse tee või teelõigu kasutamise õigusega seotud tingimused”</p> <p>Avalike teede osas on lisatud:</p> <p>“kaevandamisloa omajal on soovitat sõlmida avalike kohalike teede seisundi säilitamise tagamiseks kohaliku omavalitsusega kokkulepe”</p>

	<p>suhtes erisusi välja toomata. Üldplaneeringuga määratud avaliku kohaliku tee kasutamise tingimused peavad kohalduma kõigile teed kasutavatele isikutele, mitte ainult kaevandajatele. Maa-amet nõustub, kui üldplaneeringus kirjeldatakse, et kaevandamisloa omajal on soovitav sõlmida avalike kohalike teede seisundi säilitamise tagamiseks kohaliku omavalitsusega kokkulepe.</p>	
	<p>6. Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> järgi jäävad maardlad väärtuslike põllumajandusmaadele. Seletuskirja peatükis 4.6 <i>Väärtuslik põllumajandusmaa</i> on väärtusliku põllumajandusmaa maakasutuse ja arendamise põhimõttena toodud (tsiteerin): „-välistada ei saa väärtuslike põllumajandusmaade all paiknevate keskkonnaregistris arvel olevate maavarade kaevandamist. Igakordsel geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotluse menetlemisel tuleb taotlejal tellida hinnang väärtusliku põllumajandusmaa hävinemise olulisusele ja põhjendatusele;“ Sarnase mõtte leiab ka seletuskirja peatüki 2.7.12 <i>MÄE-JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA</i> põhimõtete seast, mida omavalitsus kaalub kaevandusloale esitatavas arvamuses. Selgitame, et väärtusliku põllumajandusmaa hävinemise olulisuse ja põhjendatuse hinnangut ei nõua geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotlemisel ükski õigusakt. Igakordselt vastava hinnangu tellimine on ebaproportsionaalne lisakulu, kuna geoloogilise uuringuga või kaevandamisega kaasneda võivate keskkonnanahäiringute esinemist ja nende mõju hinnatakse loa taotluse menetluses Keskkonnaameti poolt, kes vajadusel algatab keskkonnamõjude hindamise ja juhib selle läbiviimist. Seletuskirja väärtusliku põllumajandusmaa peatükis olev sõnastus viitab geoloogiliseks uuringuks või kaevandamiseks igakordse hinnangu tellimise kohustusele, mis halvendab ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda ja on vastuolus MaaPS §-ga 14. Maa-amet nõustub seletuskirjas selgitusega, et omavalitsus kaalub vastava hinnangu tellimise vajadust loa taotluse suhtes arvamuse andmise käigus ning üldplaneeringu seletuskirja väärtusliku põllumajandusmaa peatükis ei sätestata hinnangu tellimist igakordse kohustusena geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotlemisel. Üldplaneeringus on sobiv märkida, et hinnangu tellimine on soovitatav.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse</p>

	<p>7. Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.9 <i>Rohevõrgustik</i> on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all üldise tingimusena toodud (tsiteerin): „säilitada maastikuline ja bioloogiline mitmekesisus –metsakooslused, poollooduslikud niidud ja neid ühendavad koridorid. Oluline on maastikulist mitmekesisust suurendavate põlluservade, kraavide, tee-ja metsaservade ning väikesepinnaliste biotoopide (kivikuhjad ja puittaimestiku ribad põldude vahel) säilimine;“</p> <p>KSH aruande peatükis 6.2.1.3 <i>Puhkealade kättesaadavus</i> on märgitud (tsiteerin): „Olemasolevad haljasalad ja parkmetsa maad on ette nähtud säilitada“. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 2.7.4 <i>HALJASALA JA PARKMETSATA MAA-ALA</i> on kirjeldatud (tsiteerin): „Haljasala ja parkmetsa maa-alana käsitletakse looduslikku või poollooduslikku metsaala või inimese poolt rajatud haljasrajatise ala, mis on mõeldud avalikuks kasutuseks“. Maardlad kattuvad metsaaladega.</p> <p>Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> kohaselt asuvad maardlad väärtuslikul maastikul. Seletuskirja peatükis 4.3 <i>Väärtuslikud maastikud</i> on väärtuslike maastike kaitse-, maakasutus- ja ehitustingimuste seas toodud (tsiteerin): „säilitada ajaloolist maakasutust, põllumajandusmaastiku avatust ja vaateid väärtuslikele maastikuelementidele“ ning „kaevandamisel väärtuslikumaastiku alal tuleb hinnata kavandatava tegevuse mõju väärtuslikule maastikule ning võimalusel säilitada ala väärtused maksimaalselt. Maavaravaru kaevandamise lõppedes tuleb ala korrastada selliselt, et korrastatud ala sobituks väärtusliku maastikuga“.</p> <p>Seletuskirja peatükis 2.7.12 <i>MÄE-JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA</i> on põhimõtete seas, mida omavalitsus kaalub kaevandusloale esitatavas arvamuses toodud (tsiteerin): „maardlate kasutusele võtmisel vältida võimalusel alasid, mis asuvad väärtuslikel maastikel, roheline võrgustiku aladel ja väärtuslikel põllumajandusmaadel. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas või on selleks muud mõjuvad põhjused, tuleb eelnevalt hinnata kaevandamise mõju maastikukomponentidele keskkonnamõju eelhindamise või keskkonnamõju hindamise käigus ning rakendada maksimaalselt võimalikke leevendusmeetmeid“.</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>Seletuskirja peatükki 2.7.12 lisatakse <i>“väärtuslikud põllumajandusmaad, väärtuslikud maastikud, rohevõrgustik ning haljasala ja parkmetsa maa-alad (sh looduslikud või poollooduslikud metsaalad) ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisele ja andmisele õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel“</i></p>
--	---	--

	<p>Palume käesoleva punkti eelmistes lõikudes loetletud seletuskirja tingimusi arvestades üheselt mõistetavuse tagamiseks lisada seletuskirja mäe- ja turbatööstuse maa-ala peatükki ka järgnev lause (tsiteerin): „Väärtuslikud põllumajandusmaad, väärtuslikud maastikud, roheline võrgustik ning haljasalad ja parkmetsa maad (sh looduslikud või poollooduslikud metsaalad) ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisele ja andmisele õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel.“ Teine võimalus on kõiki neid tingimusi igas peatükis täpsustada, et need ei kehti maavara kaevandamiseks antud keskkonnalooga aladel ega aladel, kuhu kaevandamisluba taotletakse. Tingimuste muutmata jätmise korral, kui tuleb säilitada olemasolev maastik ja selle mitmesugused elemendid, ei ole võimalik maavara kaevandamise eesmärgil maakasutust mäetööstusmaaks muuta ning maavara katvat taimestikku ja pinnasekihte eemaldada, mistõttu olemasolev olukord maavarale juurdepääsu osas halveneb ja seega on tegu vastuoluga MaaPS §-ga 14.</p>	
	<p>8. Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> kohaselt asuvad maardlad väärtuslikul põllumajandusmaal ja rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.6 <i>Väärtuslik põllumajandusmaa</i> on väärtusliku põllumajandusmaa maakasutuse ja arendamise põhimõtete all kirjeldatud (tsiteerin): „üksikelamu kavandamine väärtuslikule põllumajandusmaale on lubatud, kui on tagatud tervikliku põllumassiivi säilimine ning on arvestatud järgmiste tingimustega:..“ kuid tingimuste seas ei ole märgitud, et maardlatega kattuvatel väärtuslikel põllumajandusmaadel on üksikelamu rajamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist, kui ei ole MaaPS alusel saadud muu sisuga koostööstamist või luba. Palume lisada. Samasuguse maardlatega seonduva erandi hoonete kavandamisele palume lisada ka seletuskirja peatükki 4.9 <i>Rohevõrgustik</i>, kus on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all arendustegevuse ja ehitamise korral märgitud (tsiteerin): „uute hoonete kavandamine roheline võrgustiku aladele on võimalik ühe katastriüksuse piires kompaktselt paikneva hoonete ansambli juures. Hajaasustuses on seni hoonestamata katastriüksustele uusi hooneid võimalik kavandada juhul, kui õuealade omavaheline kaugus on vähemalt 200m, tagamaks loomade turvalist ja häirimatut liikumist. Vastavalt eksperthinnangule või -arvamusele võib kohalik</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse.</p> <p>Seletuskirja peatükki 4.6 on lisatud <i>“maardlatega kattuvatel väärtuslikel põllumajandusmaadel on üksikelamu rajamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist”</i></p> <p>Seletuskirja peatükki 4.9 on lisatud <i>“maardlatega kattumisel on üksikelamu rajamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist”</i></p> <p>Seletuskirja peatükki 2.7.12 on lisatud <i>“Maardlatega kattuvatel aladel on püsiva iseloomuga ehitiste ehitamine lubatud vaid pärast maavara</i></p>

	<p>omavalitsus õuealade omavahelist kaugust suurendada. Rohevõrgustiku koridoris peab jääma mistahes tarastamise või muu barjääri loomise korral ulukitele vaba liikumise võimalus, koridori alaga risti suunas peab jääma vähemalt 50 m laiune koridori riba katkematuks“. Sarnased mõtted leiab ka KSH aruande tabelist 1.</p> <p>Selgitame, et püsiva iseloomuga hoonete ja rajatiste rajamisel maardlate aladele ei ole võimalik nende alt maavara kaevandada, kuna ehitiste püsimise võimaldamiseks tuleb ehitiste alla ja ümbrusesse jätta maapõuetugi ehk jätta maavara kaevandamata. Kaevandamise võimaluse vähenemise korral olemasolev olukord maavarale juurdepääsu osas halveneb ja tegu on vastuoluga MaaPS §-ga 14. Palume lisada seletuskirja ja KSH aruandesse maavaradega seoses üldine tingimus: „maardlatega kattuvatel aladel on püsiva iseloomuga ehitiste ehitamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist, kui ei ole MaaPS alusel saadud muu sisuga koostööstust või luba.</p>	<p>ammendumist, kui ei ole maapõueseaduse alusel saadud muu sisuga koostööstust või luba.”</p>
	<p>9. Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis <i>4.9 Rohevõrgustik</i> on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all arendustegevuse ja ehitamise korral märgitud (tsiteerin): „ala väärtuste hindamiseks ja rohevõrgustiku funktsionaalse toimimise tagamise kindlustamiseks tuleb ehitus-ja arendustegevuse planeerimisel igakordselt(v.a üksikelamu kavandamisel ja olemasolevale õuealale ehitiste püstitamisel) koostada uuring (võib olla ka eksperthinnang või -arvamus). Selgitatakse välja kavandatava tegevuse rajamis-, käitamis-ja likvideerimisaegne mõju nii rohevõrgustiku sidususele kui ka toimivusele. Mõjust lähtuvalt on võimalik otsustada, kas, millises mahus, millistelt tingimustel ja millise ruumipaigutusega on kavandatavat tegevust võimalik ellu viia. Uuringu tellib vallavalitsus asjast huvitatud isiku pooltrahastatuna. Nimetatud uuringu tulemustest lähtuvalt võib omavalitsus keelduda rohevõrgustikku ohustava planeeringu algatamisest või vastuvõtmisest, kui ilmneb, et kavandatud tegevus ohustab rohevõrgustiku toimimist“. Sarnase mõtte leiab ka KSH aruande peatükist <i>6.1..2 Mõju rohevõrgustikule</i>.</p> <p>Seletuskirja peatükis <i>4.9 Rohevõrgustik</i> on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all kaevandamine eraldi välja toodud, seega jääb selgusetuks, kas arendustegevuste tingimus kehtib ka kaevandamistegevuse kohta või mitte. Kui</p>	<p>Seisukohaga arvestatakse</p> <p>Lisatud erisius kaevandamistegevuse kohta</p>

	<p>arendustegevuste tingimus kehtib ka kaevandamisele, siis selgitame, et nimetatud uuringut ei nõua kaevandamisloa taotlemisel ükski õigusakt. Igakordselt vastava uuringu tellimisega seotud kulud on dubleerivad ja ebaproportsionaalsed lisakulud, kuna kaasneda võivate keskkonnahäiringute esinemist ja nende mõju, sh mõju rohevõrgustikule, hinnatakse loa taotluse menetluses Keskkonnaameti poolt, kes vajadusel algatab keskkonnamõju hindamise ja juhib selle läbiviimist. Seletuskirjas ja KSH aruandes olev sõnastus viitab kaevandamiseks igakordse uuringu koostamise ja rahastamise kohustusele, mis halvendab dubleerivate ja ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale juurdepääsu ja on vastuolus MaaPS §-ga 14. Palume seletuskirja ja KSH aruannet täpsustada ja lisada üksikelmule ja õuealale ehitamisele seatud erandiga sarnaselt täiendav erand kaevandamise kavandamisele.</p>	
	<p>10. Joonise <i>Väärtused ja piirangud</i> kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.9 <i>Rohevõrgustik</i> on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all kaevandamise (mäe- ja turbatööstuse maa-alad) puhul märgitud (tsiteerin): „karjääri teenindusalal ja selle lähiümbruses kavandatavad raied tuleb teostada etappidena ja minimaalses vajalikus mahus, et võimalikult palju metsa säiliks“ ning „Rekultiveerimist tagavad eritingimused fikseeritakse kaevandamisloas“.</p> <p>Selgitame, et mäetehniliselt ei ole alati võimalik karjäärade teenindusmaadel raied (raadamist) teostada etappidena, seega palume seletuskirja lisada, et mäeeraldise teenindusmaadel tuleb raadamine teostada võimalusel etappidena. Rekultiveerimise asemel on MaaPS kohane mõiste „korrastamine“. Korrastamise suund (kaevandatud maa kasutamise otstarve) määratakse maavara kaevandamiseks antavas keskkonnaloas, kuid tingimused, kuidas korrastamine toimub, tulenevad korrastamistingimustest. Korrastamistingimustest lähtudes koostatakse korrastamistöde läbiviimise täpsemaks määratlemiseks korrastamisprojekt. Palume seletuskirja täpsustada.</p>	<p>Ettepanekuga arvestatud</p> <p>Üldplaneeringu seletuskirja on täiendatud:</p> <p><i>“karjääri teenindusalal ja selle lähiümbruses kavandatavad raied tuleb teostada võimalusel etappidena ja minimaalses vajalikus mahus, et võimalikult palju metsa säiliks”</i></p>
	<p>11. Maardlad asuvad Türi valla territooriumil valdavalt hajaasustatud aladel. Seletuskirja peatükis 2.5 <i>Hajaasustusala</i> on kirjeldatud (tsiteerin): „Hajaasustusala on lubatud päikeseparkide rajamine, kui on järgitud peatükis 5.2.2.3 toodud tingimusi“. Seletuskirja peatükis 5.2.2.3 <i>Päikeseenergia</i> on päikeseparkide rajamise tingimuste seas toodud</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud</p> <p>Üldplaneeringu seletuskirja peatükki 5.2.2.3 on lisatud <i>“päikesepargi</i></p>

	<p>(tsiteerin): „päikeseparkide rajamisel eelistada olemasolevate tootmisalade lähedal paiknevaid alasid, väheväärtuslikke maastikke, jäätmaad, kasutusest väljalangenud tööstusalasid, karjääre jne“. Palume maardlatega kattuvatel aladel sarnaselt tuuleparkide rajamise tingimusele ka päikeseparkide rajamise tingimust täpsustada, et päikesepargi rajamiseks peab maardla alal maavara olema eelnevalt ammendunud või peab selleks olema saadud MaaPS alusel koostöölastus või luba. Kasutusest väljalangenud karjääris võib olla veel ammendumata maavaravaru, mida võidakse hakata tulevikus kaevandama ning sellele peab olema tagatud juurdepääs. Palume seletuskirja täpsustada.</p>	<p><i>rajamisel maardla alale peab maavara olema eelnevalt ammendunud või peab selleks olema saadud maapõueseaduse alusel koostöölastus või luba</i></p>
	<p>12. KSH aruande tabelis 15 on seisuga 02.09.2021 toodud Türi valla territooriumil väljastatud kaevandamisloa, kus Liivamäe II liivakarjääri mäeeraldise loa kehtivuseks on märgitud 27.01.2012 -27.01.2022, kuid Keskkonnaameti 12.05.2021 korraldusega nr DM-111653-20 on luba pikendatud 7 aasta võrra, kuni kuupäevani 27.01.2029. Mäeeraldise Liivamäe III liivakarjäär (loa nr KL-508239) loa omajaks on Keskkonnaameti 26.03.2021 korraldusega nr DM-115175-2 määratud Metsaserv OÜ asemel AS Tariston. Palume KSH aruannet täpsustada.</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud. KSH aruanne on korrigeeritud.</p>
	<p>Maa-amet koostöölastab Türi valla üldplaneeringu tingimusel, et üldplaneeringut täiendatakse vastavalt eelpool toodud märkustele. Maa-ameti märkustega arvestamata jätmisel halvendab üldplaneering maavarale juurdepääsu ning on vastuolus MaaPS §-ga 14.</p>	<p>Ei koostöölasta</p>
<p>Maaeluministeerium (Tiina Saron, kantsler) 08.10.2021 Kiri nr 4.1-5/34-5</p>	<p>Maaeluministeeriumi arvates on üldplaneeringus väärtusliku põllumajandusmaa kohta seatud kaitse- ja kasutustingimused tõhusad ja veenvad ning nende rakendumise korral on väärtuslik põllumajandusmaa piisavalt kaitstud.</p> <p>Lisaks teeme järgmised tähelepanekud:</p> <ul style="list-style-type: none"> - seletuskirja jaotises 4.6 toodud väärtusliku põllumajandusmaa definitsioonis on märgitud, et väärtuslikeks põllumajandusmaadeks määratakse haritavad maad. Väärtuslikku põllumajandusmaad käsitleva seaduse eelnõu kohaselt tuleks lugeda väärtuslikuks põllumajandusmaaks haritava maa ja loodusliku rohumaa või mõlema maa kõlvikut sisaldav põllumajandusmaa massiiv. Kuigi üldplaneeringu lisana toodud väärtuste ja piirangute joonisel on väärtuslike põllumajandusmaadena kajastatud nii 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>

	<p>haritavad maad kui ka looduslikud rohumaad, palume siiski ka üldplaneeringu seletuskirjas väärtusliku põllumajandusmaa massiivi definitsiooni korrigeerida;</p> <p>- Maaeluministerium analüüsis üldplaneeringuga kavandatud väärtuslike põllumajandusmaade kaardikihti ja võrdles saadud tulemeid Põllumajandusuuringute Keskuse poolt välja töötatud põllumajandusmaa massiive kajastava kaardikihi andmetega (2017. aasta seisuga). Analüüsist selgus, et Türi valla üldplaneeringuga kavandatakse määrata väärtuslikeks põllumajandusmaadeks ligikaudu 19 000 hektarit põllumajandusmaid ning samas suurusjärgus on ka Põllumajandusuuringute Keskuse poolt koostatud kaardikihi andmete tulem. Umbes 500 hektari ulatuses ehk 2,6% on kahe kuni viie hektari suuruseid väärtusliku põllumajandusmaa tunnustele vastavaid põllumajandusmaa massiive, mida üldplaneeringuga väärtuslikuks põllumajandusmaaks ei arvata. Maaeluministerium võtab nimetatud tulemi teadmiseks, olles siiski jätkuvalt seisukohal, et väärtusliku mullastikuga mõnevõrra väiksem põllumajandusmaa massiiv väärib säilitamist ja kaitsemeetmeid.</p> <p>Maaeluministerium kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu ja selle KSH aruande eelnõu.</p>	<p>Võetakse teadmiseks</p> <p>Kooskõlastab</p>
<p>Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet</p> <p>(Liina Roosimägi, ehituse tegevusõiguse valdkonna juht)</p> <p>11.10.2021</p> <p>Kiri nr 16-6/18-2745-021</p>	<p>TTJA-l puuduvad märkused ja ettepanekud Türi valla üldplaneeringu eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise eelnõu osas. Sellest tulenevalt kooskõlastab TTJA Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise eelnõu.</p>	<p>Kooskõlastab</p>
<p>Kose vald</p>	<p>Kose Vallavalitsus</p> <p>korralduse:</p>	<p>Kooskõlastab</p>

(Merle Pussak, vallavanem) 12.10.2021 Korraldus nr 748	1. Koostöölastada: 1.1. Türi valla üldplaneeringu eelnõu (aktsiaselts KOBRA, töö nr 2019-066); 1.2. Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu (aktsiaselts KOBRA, töö nr 2019-060).	
Rahandusministeerium (Väino Tõemets, regionaalhalduse osakonna juhataja) 19.10.2021 Kiri nr 14-11/6656-4	Läbitöötamist vajavate materjalide mahukusest tulenevalt ning tuginedes haldusmenetluse seaduse §-le 41, pikendame kirjale vastamise tähtaega kuni 25.11.2021.	Pikendab
Kaitseministeerium (Andres Sang, Kaitseinvesteeringute osakonna juhtaja) 21.10.2021 Kiri nr 12-1/21/3532	Kaitseministeerium koostöölastab Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu märkusteta.	Koostöölastab
Põllumajandus- ja Toiduamet (Urmas Karu, peaspetsialist- koordinaator Ida regiooni Paide esindus) 21.10.2021	Juhime tähelepanu, et alates 1. jaanuarist 2021 alustas tööd Põllumajandus- ja Toiduamet. Koostöölastamisele esitatud dokumentides esineb viide Põllumajandusametile. Sellest lähtuvalt palume nime osas teha vastavad korrektuurid. Tuginedes planeerimisseaduse § 4 lõige 4 kohaselt 25.12.2015 kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusele nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute koostöölastamise alused“ ning planeerimisseaduse § 85 lõikele 1 koostöölastab PTA Türi valla üldplaneeringu põhilahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.	Koostöölastab

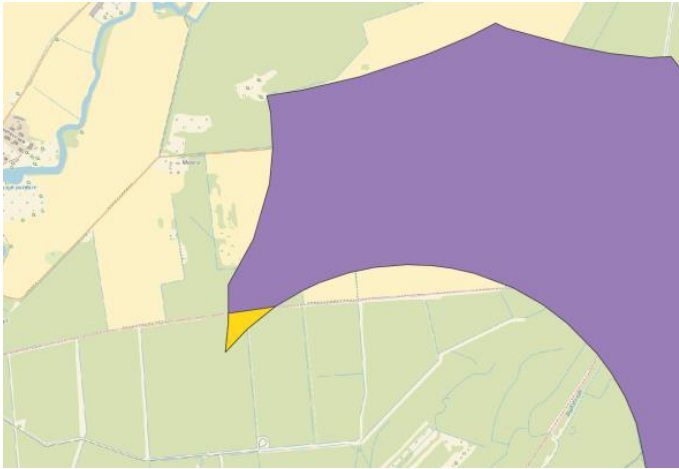
Kiri nr 6.2-1/9120-1		
Keskkonnaamet (Helen Manguse, juhataja keskkonnakorralduse büroo) 25.10.2021 Kiri nr 6-5/21/12501-4	Keskkonnaamet ei tuvastanud üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõus vastuolu õigusaktidele ning peab KSH aruandes esitatud hinnanguid piisavateks ja objektiivseteks. Arvestades eeltoodut ning tuginedes planeerimisseadus § 2 lg-le 3, § 4 lg-le 4, § 85 lg-le 1 ja 3, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-le 40, Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määruse nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute koostööstamise alused“ § 3 p-le 2 ning Keskkonnaameti peadirektori 10.12.2020 käskkirja 1-1/20/230 „Keskkonnaameti struktuuriüksuste põhimääruste kinnitamine“ lisa 13 „Keskkonnaameti ringmajanduseosakonna põhimäärus“ p-de 2.4.2 ja 2.4.3 alusel koostööstab Keskkonnaamet Türi vallaüldplaneeringu ja selle KSH aruande eelnõu.	Koostööstab
Muinsuskaitseamet (Maarja Tomps, Muinsuskaitseameti Järvamaa nõunik) 25.10.2021 Kiir nr 1.1-7/613-12	Muinsuskaitseamet koostööstab Türi valla üldplaneeringu eelnõu, kuid palub lisada üldplaneeringusse Muinsuskaitseameti poolt koostatud arheoloogiatundlike alade prognoosi (seletuskiri ja kaardikihid kirja manuses) ja teeb ettepaneku endiselt kaaluda alljärgnevate soovitude alusel üldplaneeringu täiendamist: <ul style="list-style-type: none"> soovitame täpsustada, millest tuleneb lk 19 tulenev nõue: Türi kesklinna piirkonnas ei ole katusekattematerjalina lubatud roo- ja laastukatuseid; 	Koostööstab Selgitus. Üldplaneeringu koostamise käigus analüüsiti piirkonna katusetüüpe ning ühtse ilme säilitamiseks otsustati keelata roo- ja laastukatuste rajamine.
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame täiendada ptk 2.7.12 lk 18 ja lisada: kaevandamistegevus ei tohi põhjustada pöördumatuid muutusi looduskeskkonnas (eelkõige veerežiimile) ega inimese tervisele ja heaolule või kultuuripärandile.; 	Seisukohaga on arvestatud.
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame lisada ptk 3 lk 30: kuna Pärnu jõgi on vana laevatee, siis sellega seoses võib jõe põhjas leiduda hukkunud laevade jäänuseid. Kui süvendamistöde käigus sattutakse laevavrakkidele, tuleb tööd peatada ja 	Seisukohaga on arvestatud.

	<p>sellest teatada Muinsuskaitseametile, kes teeb kindlaks arheoloogiliste uuringute vajaduse;</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame kasutada 20. sajandi kultuuriväärtuslike objektide asemel terminit 20. sajandi väärtuslik arhitektuuriobjekt ja lisada juurde: 20. sajandi arhitektuuri nimekirja ja teistes Muinsuskaitseameti poolt tellitud uuringutes välja toodud objektide lammutamise soovi korral teha koostööd Muinsuskaitseametiga eesmärgiga anda ametile võimalus kaaluda objekti mälestiseks tunnistamise menetluse algatamise vajadust või kaasata amet juba mälestiseks tunnistamise ettepaneku saanud objekti edasisse saatusesse. Soovitame valla objektid tuua välja eraldi nimekirjana; 	<p>Seisukohaga arvestatakse osaliselt.</p> <p>Seletuskirjas on korrigeeritud mõiste kasutamist ja lisatud juurde täiendus.</p> <p>Üldplaneeringus ei kajastata objektide nimekirja.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame lisada väärtuste ja piirangute jooniselt nr 3 tulenevad kultuuripärandit puudutava info ka üldplaneeringu maakasutust iseloomustavale plaanile; 	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Kõik üldplaneeringus toodud väärtuste info on koondatud ühele kaardile.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame täiendada ptk 4.2 teist lõiku ja lisada: Arheoloogiatundlike alade analüüs põhineb olemasoleval infol mälestiste, muististe ja leiuteadete kohta, arvestades piirkonna asustuse ajalugu ja looduskeskkonna tingimusi; 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame täiendada ptk 4.2 p 2 ja lisada: Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus kavandatakse kaevetöid suuremal kui 500 m² alal ning juhul kui algatatakse detailplaneeringut. 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<p>Muinsuskaitseamet (MKA) tutvus ka Teie poolt esitatud Järva maakonna, Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõuga² (24.09.2021 e-posti teel pöördumine koos Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu dokumentatsiooniga) ning tuginedes Muinsuskaitseametile (MuKS) ja planeerimisseadusele, otsustas:</p>	

	<p>Muinsuskaitseamet koostööstab Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande, kuid teeb ettepaneku endiselt kaaluda alljärgnevate soovitude alusel üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande täiendamist:</p> <ul style="list-style-type: none"> • soovitame täiendada lk 82 ja lisada, et ka kergliiklusteede rajamisel Väätsa aleviku Suve kinnistu kultusekivide juurde on vaja teha Muinsuskaitseametiga koostööd; 	<p>Seisukohaga ei arvestata.</p> <p>Selgitus. KSH aruandes on öeldud, et kergliiklusteede rajamisel tuleb teha Muinsuskaitseametiga koostööd, kui kavandatava kergliiklustee äärde jääb kultuurimälestis. KSH-s on see välja toodud üldise põhimõttena, mis kehtib alati seega otseset vajadust, sama põhimõtet uuesti eraldi välja tuua Suve katastriüksuse puhul, ei ole. Kuna kahte teemat (Suve katastriüksusel elamu maa-ala arendamist ja kergliiklusteede rajamist) käsitletakse KSH aruande tekstis üksteise järgselt moodustab tekst loogilise terviku, mistõttu ei peeta antud täiendust vajalikuks. Selleks, et aga kõik oleks võimalikult selgelt välja toodud lisatakse lõigu, mis käsitleb kergliiklusteede rajamist, lõppu järgnev lause: "Seetõttu on vaja iga kord, kui kavandatakse kergliiklusteed, mille äärde jäävad kultuurimälestised, teha koostööd Muinsuskaitseametiga.".</p>
--	--	---

	<ul style="list-style-type: none"> soovitame käsitleda ptk 3.4 mitte kaitse all olevat arheoloogiapärändit eraldi kultuuripärandi alaliigina/eraldi alapeatükis ning lisada järgmine info: Lisaks riikliku kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele ning teadaolevatele muististele ja leiukohtadele, mida ei ole jõutud kaitse alla võtta, on suur osa arheoloogiapärändist avastamata. Arvestades olemasolevat infot mälestiste, muististe ja leiuteadete kohta ning piirkonna asustuse ajalugu ja looduskeskkonna tingimusi, on Muinsuskaitseamet prognoosiva meetodina alustanud võimalike arheoloogiatundlike alade analüüsimist, välja selgitamist ning kaardile kandmist. Arheoloogiatundlike alade kaardikiht esitatakse üldplaneeringu lahenduses ning seletuskiri üldplaneeringu lisana; 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame korrigeerida ptk 6.1.1.4 sõnastust järgnevalt: Üldplaneeringu lahenduses on kajastatud arheoloogiapärandi prognoosalad, kus tuleb küsida eelnevalt Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus kavandatakse kaevetöid suuremal kui 500 m² alal ning juhul kui algatatakse detailplaneeringut. Lisaks on üldplaneeringus välja toodud, et KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (kogu valla territooriumil, sõltumata prognoosaladest, ka juhul, kui KMH nõudest loobutakse) tuleb alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3); 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<ul style="list-style-type: none"> soovitame korrigeerida ptk 2.7.9 ja lisada märkuse, et kalmistu maa-alana loetletud arheoloogiamälestis Kalmistu „Kalmetinõmme“, reg-nr 9587 (maatulundusmaa sihtotstarbega) ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud, reg-nr 4000 Arkma külas (üldkasutatava maa sihtotstarbega), ei ole kalmistumaa sihtotstarbega maa-alad ning tegemist pole kalmistuseaduse mõistes kalmistu alaga. 	<p>Seisukohaga osaliselt arvestatud.</p> <p>Üldplaneeringus käsitletakse juhtotstarbeid aga lisatud on täpsustus</p> <p>“Arheoloogiamälestis Kalmistu „Kalmetinõmme“, reg-nr 9587 ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud, reg-nr 4000 Arkma külas ei ole</p>

		kalmistuseaduse mõistes kalmistu ala.”
<p>Päästeamet</p> <p>(Margo Kubjas, ohutusjärelevalve büroo nõunik, Lääne päästekomando)</p> <p>25.10.2021</p> <p>Kiri nr 7.2-3.4/7862-2</p>	<p>Päästeseaduse § 5 lg 1 p 7 alusel keeldub Päästeameti Lääne päästekomando koostööstamise andmisest Kobras AS poolt koostatud töö Türi valla üldplaneering Järva maakond, Türi vald maa-ala üldplaneeringule.</p> <p>Aruandes on välja toodud ohtlikud ettevõtted, kes jäävad Türi valda.</p> <p>Kabala alevikus Alexela Energia AS, mille käitis on HTM Grupp OÜ viljakuivati (ohuala raadius: 392m);</p> <p>Oisu alevikus Vedelgaas OÜ, mille käitis on Estonia OÜ viljakuivati (ohuala raadius: 387m).</p> <p>Palun parandada - Alexela AS (mitte Alexela Energia AS) HTM Grupp OÜ ohuala on 419m ja Vedelgaas OÜ ohuala on 412 m.</p> <p>Koostööstamisest keeldumine on registreeritud Päästeameti infosüsteemis numbriga 2277-2021-2</p>	<p>Ei koostööstata</p> <p>Seisukohaga on arvestatud.</p> <p>KSH aruanne on korrigeeritud.</p>
<p>Riigimetsa Majandamise Keskus</p> <p>(Peeter Puhke, metsaülem)</p> <p>26.09.2021</p> <p>Kiri nr 3-1.1/1313-3</p>	<p>RMK on tutvunud Türi valla üldplaneeringu seletuskirjaga ja esitab oma ettepanekud tuuleenergeetika osas.</p> <p>Juhin tähelepanu, et ÜP seletuskirjas lk 57 on lause "Tuulegeneraatori rajamisel tuleb maksimaalselt säilitada kõrghaljastust - raie on lubatud üksnes generaatori aluse pinna ulatuses, selle vahetus ümbruses ning juurdepääsuteede ja tehovõrkude rajamiseks".</p> <p>Termin "raie" on liiga üldine kuna hõlmab peaaegu kõiki metsamajanduslike töid. Tuulegeneraatori ja tehovõrkude rajamisega neid kõiki seostada pole õige. Kasutada tuleks täpsemat terminit "raadamine".</p> <p>Metsaseadus § 32. Raadamine</p> <p>(1) Raadamine on raie, mida tehakse, et võimaldada maa kasutamist muul otstarbel kui metsa majandamiseks.</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<p>RMK on analüüsinud võimalike potentsiaalsete tuulepargi alasid RMK maadel Türi vallas. Võimalike potentsiaalsete alade kogupindala on täna ca 10 192,82 ha. Kaardikihil on alasid, millel on looduskaitselisi piiranguid ning täpsemat analüüsi neile aladele</p>	<p>Selgitus.</p>

	<p>teostatud ei ole. Oleme need alad jätnud analüüsi, kuna täna ei ole RMK-le teadaolevalt lõplikult välja töötatud Keskkonnaameti suuniseid erinevate keskkonnakaitseliste piirangutega aladel taastuvenergeetika planeerimiseks. Samuti võib kaardikihil olla muid täiendavate piirangutega alasid, millele RMK täpsemat analüüsi teostanud ei ole. Kaardikihil toodud alad kattuvad osaliselt ka praegu üldplaneeringus näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise aladega. Palume võimalusel kaaluda potentsiaalse tuulepargi arendamise alade laiendamist RMK maadel, vastavalt eespool toodud infole, välistades võimalike keskkonnakaitseliste ja täiendavate piirangutega RMK alad.</p>	<p>Saadetud kirja juures puuduvad kaardikihid ning ei ole võimalik kontrollida alade kattuvust.</p> <p>Üldplaneeringus on kajastatud maksimaalsed potentsiaalsed tuulepargialad lähtuvalt Keskkonnaameti looduskaitsestest piirangutest.</p> <p>Üldplaneeringu koostamisel ei laiendata tuulepargialasid, kindla soovi korral on võimalik alale algatada eriplaneering.</p>
	<p>Üldplaneeringu Taristu ja tehnovõrkude kaardil näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise alal palume korrigeerida ala ulatust järgmiselt:</p> <p><input type="checkbox"/> Eemaldada RMK katastriüksuselt Kärü metskond 70 (37501:002:0650) ca 1,41 ha suurune potentsiaalse tuulepargi arendamise ala (alloleval pildil näidatud kollane ala).</p> 	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>

	<p>Eemaldada RMK katastriüksuselt Käru metskond 66 (37501:002:0670) ca 47,95 m2 suurune potentsiaalse tuulepargi arendamise ala (alloleval pildil näidatud kollane ala). <i>kollane = RMK katastriüksusega kattuv osa, lilla = potentsiaalse tuulepargi arendamise ala</i></p>  <p>Põhjendus: tegemist on väga väikeste aladega suurematest RMK katastriüksustest. Kui tulevikus peaks tekkima tuulepargi arendusega seoses vajadus nende alade väljajagamiseks RMK katastriüksustest, siis ei ole see maakorralduslikult otstarbekas.</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>
	<p>Üldplaneeringu Taristu ja tehnovõrkude kaardil potentsiaalse tuulepargi arendamise aladel on võimalikke RMK alasid, millel võiks planeerida tuulepargi arendamist, kokku ca 590,36 ha.</p> <p><input type="checkbox"/> Palume täiendada üldplaneeringu seletuskirja sõnastust järgnevalt: „RMK aladel, mis jäävad üldplaneeringus näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise aladele on tuulepargi ehituse ajal lubatud metsa raadamine ehituseks vajalikus mahus ja ulatuses eelneval kokkuleppel RMK-ga. Pärast tuulepargi valmimist on RMK-l õigus RMK aladele jäävatel tuulepargi aladel jätkata majandataval metsamaal metsa majandamist.“</p>	<p>Seisukohaga on arvestatud.</p>

	Kõiki, käesoleva kirja lisas olevaid kaardikihte on lubatud kasutada ainult asutusesiseselt ning üldplaneeringu koostajatel planeeringu koostamiseks.	
Transpordiamet (Marek Lind, juhtivspetsialist, projekteerimise osakonna taristu koostajate üksus) 26.10.2021 Kiri nr 7.1-2/21/411-9	Võttes aluseks planeerimisseaduse ning Transpordiameti põhimääruse, koostajate Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.	Koostajate
Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (Ahti Kuningas, asekancler kancleri ülesannetes) 29.10.2021 Kiri nr 1.10-17/21-0054/5614-2	Täname, et Türi valla üldplaneeringus on taastuveneergetika teemasid (sh tuuleparkidega seonduv) käsitletud põhjalikult ja detailselt. Ühtlasi märgime, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja töötamas kohaliku kasu õiguslikku regulatsiooni tuuleparkidele, mille eesmärgiks on tuuleparkidest tekkiva tulu jagamine kohalikele omavalitsustele ja vahetult mõjutatud isikutele.	Üldplaneering loetakse koostajateks vastavalt PlanS §85 lg3 Kui koostajate ei viidata vastuolule õigusaktiga või maakonnaplaneeringuga, loetakse üldplaneering koostajateks.



TERVISEAMET

Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie: 24.09.2021 nr 7-1.3/3433
Meie: 01.10.2021 nr 9.1-1/21/12399-2

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu

Esitasite Terviseameti lääne regionaalosakonnale kooskõlastamiseks Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu.

Türi Vallavolikogu algatas 27.09.2018 otsusega nr 56 Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise.

Türi vald moodustati 22.10.2017 haldusreformi käigus Käru valla, Türi valla ja Väätsa valla ühinemise teel. Türi valla üldplaneeringu eesmärk on lähtudes erinevate ühiskonnagruppide huvides kogu Türi valla territooriumil ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning alade kasutus- ja ehitustingimuste määramine luues eeldused piirkonna jätkusuutlikuks arenguks ning arenguga kaasneda võivate negatiivsete mõjude leevendamiseks ja positiivsete mõjude suurendamiseks vajalike meetmete väljatöötamine.

Üldplaneeringu KSH selgitab, kirjeldab ja hindab planeeringu elluviimisega kaasnevat olulist keskkonnamõju ja määrab vajadusel mõjude leevendusmeetmed, arvestades üldplaneeringu eesmärke ja käsitletavat territooriumi.

KSH protsessis hinnati mõju õhukvaliteedile, Lääne-Eesti vesikonna veemajanduskavas püstitatud eesmärkide täitmisele, kallasraja kasutatavusele, väärtuslikele maastikele, rohevõrgustikule, bioloogilisele mitmekesisusele, kaitstavatele loodusobjektidele, sh Natura 2000 aladele, inimese tervisele ja heaolule, jäätmekäitlusele, kultuurimälestistele ja pärandkultuuriobjektidele, miljööväärtuslikele aladele ning käsitleti ehituskeeluvööndi muutmise vajadusi, kliimamuutustega kaasnevaid mõjusid ja nendega kohanemise vajadusi ja võimalusi.

Terviseameti lääne regionaalosakond on tutvunud esitatud planeeringu materjalidega ning kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kristel Kallaste
menetlusgrupi juht

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Türi valla üldplaneering ja KSH.pdf

299 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

KRISTEL KALLASTE

48302064210

01.10.2021 11:20:05 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

2c:b6:85:c7:92:87:28:5c:c2:ba:0a:2f:27:26:2a

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID2018

D9 AC 70 DB 5F 7E BE 94 F8 A0 E4 BE 47 A2 D0 34 AD 9A2A12

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 3E FB 9E FE D2 0B 0E EB BD 1E A3 1D 42 16 FC 75 C1 CD 27 E9 C4 E7 08 F8 35 CB 2E A2 0D 24 96 A2

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



MAA-AMET

Pipi-Liis Siemann
vallavanem
Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie 08.10.2021 nr 6-3/20/3297-18

Türi valla üldplaneeringu kooskõlastamine

Austatud Pipi-Liis Siemann

Edastasite Maa-ametile 24.09.2021 kirjaga nr 7-1.3/3433 kooskõlastamiseks Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande eelnõu. Türi Vallavolikogu algatas valla üldplaneeringu koostamise ja üldplaneeringu KSH läbiviimise 27.09.2018 otsusega nr 56. Türi valla üldplaneeringu eesmärgiks on lähtudes erinevate ühiskonnagruppide huvidest kogu Türi valla territooriumil ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning alade kasutus- ja ehitustingimuste (sh projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused) määramine luues eeldused piirkonna jätkusuutlikuks arenguks ning arenguga kaasnedes võivate negatiivsete mõjude leevendamiseks ja positiivsete mõjude suurendamiseks vajalike meetmete väljatöötamine. Eelnõu materjalidega oli võimalik tutvuda veebiaadressil: <https://kobras.sharepoint.com/:f:/s/Planeerijad/EvFxmA8C6JxHsApDmBexEigBBZKW3vXg3rLMpznvluVSg>. Palusite Maa-ameti kooskõlastust hiljemalt 25.10.2021.

Planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) § 76 lõike 1 kohaselt koostatakse üldplaneering koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi üldplaneering käsitleb ja planeeringualaga piirnevate kohaliku omavalitsuse üksustega. PlanS § 85 lõike 1 kohaselt esitatakse üldplaneering ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamiseks kõnealuse seaduse § 76 lõikes 1 nimetatud asutustele. Maapõuseaduse (edaspidi MaaPS) § 15 lõike 7 kohaselt, kui planeeritaval maa-alal asub maardla või selle osa, kooskõlastatakse üldplaneering PlanS sätestatud korras Keskkonnaministeeriumi või valdkonna eest vastutava ministri volitatud asutusega. Keskkonnaminister on oma 05.03.2019 käskkirjaga nr 1-2/19/198 andnud Maa-ametile volituse kooskõlastada üldplaneeringuid PlanS sätestatud korras, kui planeeritav maa-ala asub keskkonnaregistri maardlate nimistus oleval maardlal või selle osal.

MaaPS § 14 lõike 2 kohaselt võib ministri volitatud asutus lubada maapõue seisundit ja kasutamist mõjutavat tegevust üksnes juhul, kui kavandatav tegevus ei halvenda maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda või halvendab maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegevus ei ole püsiva iseloomuga või halvendab maavara kaevandamisväärsena säilimise või maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda, kuid tegemist on ülekaaluka avaliku huviga ehitise, sealhulgas tehnovõrgu, rajatise või ehitusseadustiku tähenduses riigikaitse ehitise ehitamisega, mille jaoks ei ole mõistlikku alternatiivset asukohta.

Seisuga 06.10.2021 asuvad Türi valla üldplaneeringu territooriumil osaliselt või täielikult 24 keskkonnaregistri maardlate nimistus arvel olevat maardlat ja 14 kehtiva kaevandamisloaga mäeeraldist. Joonistel on maardlad ja mäetööstusmaad märgitud. Maa-amet, tutvunud edastatud materjalidega, märgib järgmist.

1. Maardlad asuvad Türi valla territooriumil valdavalt hajaasustatud aladel. Seletuskirja peatüki 2.1 *Üldtingimused* alapeatükis *Haljastus* on kirjeldatud (tsiteerin): „Hajaasustuses säilitada maksimaalselt kõrghaljastust“. Sarnase mõtte leiab ka KSH aruande peatükist 6.3 *Kliimamuutustega kaasnevad mõjud ja nendega kohanemine*. Selgitame, et maardlate kasutusele võtmiseks tuleb karjääriviisilisel kaevandamisel maavarale juurdepääsuks kõigepealt taimkate (sh kõrghaljastus) ja maavara katvad pinnasekihid eemaldada, seega seletuskirjas olev nõue säilitada hajaasustuses kõrghaljastus maksimaalselt halvendab maavarale juurdepääsu osas olemasolevat olukorda ja on seega vastuolus MaaPS §-ga 14. Palume seletuskirjas ja KSH aruandes täpsustada, et hajaasustuses tuleks võimalusel kõrghaljastust säilitada või lisada, et kõrghaljastuse maksimaalse säilitamise nõue ei kehti aladel, kuhu on maavara kaevandamiseks antud keskkonnaluba.
2. Seletuskirja peatükis 2.2 *Detailplaneeringu koostamise kohustusega alad ja juhud* on detailplaneeringu koostamise kohustusega juhuna toodud (tsiteerin): „tootmise või tööstuse planeerimisel, kui tootmise mõjud (müra, saasteained, heitgaasid jms) võivad väljuda tootmise maa-ala piiridest ning mõjutada lähiümbrust või kui kavandatakse rajada üle 1 000 m² ehitisealuse pinnaga tootmis- või laohoonet“. Nimetatud tootmise mõjud võivad esineda ka maavarade kaevandamisega seotud tootmisaladel.

Detailplaneeringu igakordset koostamist kaevandamise alustamiseks ei nõua ükski õigusakt. Igakordne ilma kaalutlemisotsuseta detailplaneeringu koostamise kohustus aladel, kus planeeritakse maavara kaevandamist on ebaproportsionaalne lisakulu, kuna nimetatud mõjude esinemist ja võimalikke leevendusmeetmeid hinnatakse kaevandamisloa taotluse menetluses. Palume seletuskirjas selgitada, et detailplaneeringu koostamise kohustus ei kehti maardlate aladel kaevandamise planeerimisel või, et detailplaneeringu koostamist nõutakse vaid vastavalt vajadusele kaalutletud otsuse tulemusel, mitte igakordselt. Seletuskirjas olev sõnastus viitab kaevandamiseks igakordse detailplaneeringu koostamise kohustusele, mis halvendab ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale juurdepääsu ja on vastuolus MaaPS §-ga 14.

3. Seletuskirja peatükis 2.7.12 *MÄE- JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA* on märgitud (tsiteerin): „Põhjalikum ülevaade maardlatest on leitav üldplaneeringu lisa 4“. Türi üldplaneeringu lisa *Lisa 4. Mäeeraldised ja maardlad* ei ole Epu-Kakerdi maardla nimetuse juurde lisatud maardlaosade nimetusi. Palume selguse mõttes lisada Epu-Kakerdi maardla 143 registrikaardi juurde Lõõla, 146 registrikaardi juurde Epu, 150 registrikaardi juurde Prääma maardlaosa nimetus. Sonni kruusamaardla (registrikaart nr 835) nimetati Maa-ameti peadirektori korraldusega 03.03.2021 nr 1-17/21/554 ümber Sonni liivamaardlaks, seega on lisa 4 korrektne kajastada, et seisuga 02.09.2021 on tegu liivamaardlaga. Samal moel palume täpsustada Sonni maardla infot ka seletuskirja tabelis 4 ning KSH aruande tabelis 6. KSH aruande peatükis 6.2.1.1 *Teenuste kättesaadavus* märgitud Kihli maardla puhul on tegu kruusamaardlaga, mitte liivamaardlaga. Palume andmeid täpsustada.
4. Seletuskirja peatükis 2.7.12 *MÄE- JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA* on põhimõtete seas, mida omavalitsus kaalub kaevandamisloale esitatavas arvamuses, toodud (tsiteerin): „uute karjääride/turbatootmisalade kasutuselevõtmisel tuleb eelistada alasid, mis asuvad asustatud aladest ja puhkealadest võimalikult eemal“ ning täpsustusena märgitud (tsiteerin): „uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa

elamutega peab olema vähemalt 150 m². Maa-amet nõustub, et kohaliku omavalitsuse üksuse poolt kaalutakse arvamuse andmisel, kas on vajalik, et karjäär peab olema elamutest vähemalt 150 m kaugusel, kuna kaevandamisega kaasnevat mõju tuleb hinnata juhtumipõhiselt. Palume arusaamatuste vältimiseks kasutada sõnastust, mis viitaks paremini võimalusele, et uue või laiendatava karjääri (mäeeraldise ja selle teenindusmaa) vahemaa elamutega võib olla kaalutletud otsuse tulemusel ka väiksem kui 150 m.

5. Seletuskirja peatükis 2.7.12 MÄE- JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA on kaevandamisloa omajale seatud tingimusena toodud (tsiteerin): „kui kohalikke teid hakatakse kasutama kaevandatud materjali väljaveoks, tuleb teede valdajal ja kaevandusloa omajal sõlmida kokkulepe, mis sätestab konkreetse tee või teelõigu kasutamise õigusega seotud tingimused“ ning täpsustusena on toodud (tsiteerin): „tuleb arvestada kaevandatud maavarade transpordiga kaasnevate negatiivsete mõjude ja asjakohaste leevendusmeetmetega (nt mustkatte rajamine väljaveoteedele); maardla kasutuselevõtmisel tuleb huvitatud isikul kavandada kasutuskoormusele vastavad juurdepääsuteed. Kui karjääri/turbatootmisala juurdepääsuteena kasutatakse olemasolevat teed, mida kasutavad ka teised isikud (nt läheduses paiknevad elamud), siis ei tohi selle kasutamise kvaliteet langeda. Vajadusel tuleb tõsta tee kandevõimet; kui kaevise väljavedamisel tekkiv tolmu põhjustab häiringuid elanikele, peab kaevandamise ajal kaevandaja hoidma teed tolmuwabana, kuni väljasõiduni olemasolevale tolmuwabale teele“.

Maa-amet nõustub, et eraomandis olevate teede kasutamiseks sõlmitakse teede valdaja ja kaevandamisloa omaja vahel kokkulepe, mis arvestab nimetatud tingimusi, kuid selgitame, et avalikult kasutatavat kohalikku teed võib kasutada igaüks õigusaktides sätestatud piiranguid järgides.

Tagamaks maavarale juurdepääsu säilimist palume üldplaneeringus sätestada avalike kohalike teede kasutamise tingimused, mis kehtivad võrdselt kõikidele rasketranspordiga kohalike teede kasutajatele ilma kaevandamise eesmärgil toimuva rasketranspordi suhtes erisusi välja toomata. Üldplaneeringuga määratud avaliku kohaliku tee kasutamise tingimused peavad kohalduma kõigile teed kasutavatele isikutele, mitte ainult kaevandajatele. Maa-amet nõustub, kui üldplaneeringus kirjeldatakse, et kaevandamisloa omajal on soovitatav sõlmida avalike kohalike teede seisundi säilitamise tagamiseks kohaliku omavalitsusega kokkulepe.

6. Joonise *Väärtused ja piirangud* järgi jäävad maardlad väärtuslikele põllumajandusmaadele. Seletuskirja peatükis 4.6 *Väärtuslik põllumajandusmaa* on väärtusliku põllumajandusmaa maakasutuse ja arendamise põhimõttena toodud (tsiteerin): „-välistada ei saa väärtuslike põllumajandusmaade all paiknevate keskkonnaregistris arvel olevate maavarade kaevandamist. Igakordsel geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotluse menetlemisel tuleb taotlejal tellida hinnang väärtusliku põllumajandusmaa hävinemise olulisusele ja põhjendatusele;“ Sarnase mõtte leiab ka seletuskirja peatüki 2.7.12 MÄE- JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA põhimõtete seast, mida omavalitsus kaalub kaevandusloale esitatavas arvamuses. Selgitame, et väärtusliku põllumajandusmaa hävinemise olulisuse ja põhjendatuse hinnangut ei nõua geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotlemisel ükski õigusakt. Igakordselt vastava hinnangu tellimine on ebaproportsionaalne lisakulu, kuna geoloogilise uuringuga või kaevandamisega kaasneva võivate keskkonnanahäiringute esinemist ja nende mõju hinnatakse loa taotluse menetluses Keskkonnaameti poolt, kes vajadusel algatab keskkonnamõjude hindamise ja juhib selle läbiviimist. Seletuskirja väärtusliku põllumajandusmaa peatükis olev sõnastus viitab geoloogiliseks uuringuks või kaevandamiseks igakordse hinnangu tellimise kohustusele, mis halvendab ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale juurdepääsu olemasolevat olukorda ja on vastuolus MaaPS §-ga 14. Maa-amet nõustub seletuskirjas selgitusega, et

omavalitsus kaalub vastava hinnangu tellimise vajadust loa taotluse suhtes arvamuse andmise käigus ning üldplaneeringu seletuskirja väärtusliku põllumajandusmaa peatükis ei sätestata hinnangu tellimist igakordse kohustusena geoloogilise uuringu või kaevandamisloa taotlemisel. Üldplaneeringus on sobiv märkida, et hinnangu tellimine on soovitatav.

7. Joonise *Väärtused ja piirangud* kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.9 *Rohevõrgustik* on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all üldise tingimusena toodud (tsiteerin): „säilitada maastikuline ja bioloogiline mitmekesisus – metsakooslused, poollooduslikud niidud ja neid ühendavad koridorid. Oluline on maastikulist mitmekesisust suurendavate põlluservade, kraavide, tee- ja metsaservade ning väikesepinnaliste biotoopide (kivikuhjad ja puittaimestiku ribad põldude vahel) säilimine;“

KSH aruande peatükis 6.2.1.3 *Puhkealade kättesaadavus* on märgitud (tsiteerin): „Olemasolevad haljasalad ja parkmetsa maad on ette nähtud säilitada“. Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 2.7.4 *HALJASALA JA PARKMETSAA-ALA* on kirjeldatud (tsiteerin): „Haljasala ja parkmetsa maa-alana käsitletakse looduslikku või poollooduslikku metsaala või inimese poolt rajatud haljasrajatise ala, mis on mõeldud avalikuks kasutuseks“. Maardlad kattuvad metsaaladega.

Joonise *Väärtused ja piirangud* kohaselt asuvad maardlad väärtuslikul maastikul. Seletuskirja peatükis 4.3 *Väärtuslikud maastikud* on väärtuslike maastike kaitse-, maakasutus- ja ehitustingimuste seas toodud (tsiteerin): „säilitada ajaloolist maakasutust, põllumajandusmaastiku avatust ja vaateid väärtuslikele maastikuelementidele“ ning „kaevandamisel väärtusliku maastiku alal tuleb hinnata kavandatava tegevuse mõju väärtuslikule maastikule ning võimalusel säilitada ala väärtused maksimaalselt. Maavaravaru kaevandamise lõppedes tuleb ala korrastada selliselt, et korrastatud ala sobituks väärtusliku maastikuga“.

Seletuskirja peatükis 2.7.12 *MÄE- JA TURBATÖÖSTUSE MAA-ALA* on põhimõtete seas, mida omavalitsus kaalub kaevandusloale esitatavas arvamuses toodud (tsiteerin): „maardlate kasutusele võtmisel vältida võimalusel alasid, mis asuvad väärtuslikel maastikel, roheline võrgustiku aladel ja väärtuslikel põllumajandusmaadel. Juhul, kui nimetatud aladel on kaevandamine majanduslikult otstarbekas või on selleks muud mõjuvad põhjused, tuleb eelnevalt hinnata kaevandamise mõju maastikukomponentidele keskkonnamõju eelhindamise või keskkonnamõju hindamise käigus ning rakendada maksimaalselt võimalikke leevendusmeetmeid“.

Palume käesoleva punkti eelmistes lõikudes loetletud seletuskirja tingimusi arvestades üheselt mõistetavuse tagamiseks lisada seletuskirja mäe- ja turbatööstuse maa-ala peatükki ka järgnev lause (tsiteerin): „Väärtuslikud põllumajandusmaad, väärtuslikud maastikud, roheline võrgustik ning haljasalad ja parkmetsa maad (sh looduslikud või poollooduslikud metsaalad) ei ole takistuseks kaevandamislubade taotlemisele ja andmisele õigusaktides sätestatud korras ja tingimustel.“ Teine võimalus on kõiki neid tingimusi igas peatükis täpsustada, et need ei kehti maavara kaevandamiseks antud keskkonnaloaga aladel ega aladel, kuhu kaevandamisluba taotletakse. Tingimuste muutmata jätmise korral, kui tuleb säilitada olemasolev maastik ja selle mitmesugused elemendid, ei ole võimalik maavara kaevandamise eesmärgil maakasutust mäetööstusmaaks muuta ning maavara katvat taimestikku ja pinnasekihte eemaldada, mistõttu olemasolev olukord maavarale juurdepääsu osas halveneb ja seega on tegu vastuoluga MaaPS §-ga 14.

8. Joonise *Väärtused ja piirangud* kohaselt asuvad maardlad väärtuslikul põllumajandusmaal ja rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.6 *Väärtuslik põllumajandusmaa* on väärtusliku

põllumajandusmaa maakasutuse ja arendamise põhimõtete all kirjeldatud (tsiteerin): „üksikelamu kavandamine väärtuslikule põllumajandusmaale on lubatud, kui on tagatud tervikliku põllumassiivi säilimine ning on arvestatud järgmiste tingimustega:..“, kuid tingimuste seas ei ole märgitud, et maardlatega kattuvatel väärtuslikel põllumajandusmaadel on üksikelamu rajamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist, kui ei ole MaaPS alusel saadud muu sisuga kooskõlastust või luba. Palume lisada. Samasuguse maardlatega seonduva erandi hoonete kavandamisele palume lisada ka seletuskirja peatükki 4.9 *Rohevõrgustik*, kus on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all arendustegevuse ja ehitamise korral märgitud (tsiteerin): „uute hoonete kavandamine rohelise võrgustiku aladele on võimalik ühe katastriüksuse piires kompaktselt paikneva hoonete ansambli juures. Hajaasustuses on seni hoonestamata katastriüksustele uusi hooned võimalik kavandada juhul, kui õuealade omavaheline kaugus on vähemalt 200 m, tagamaks loomade turvalist ja häirimatut liikumist. Vastavalt eksperthinnangule või -arvamusele võib kohalik omavalitsus õuealade omavahelist kaugust suurendada. Rohevõrgustiku koridoris peab jääma mistahes tarastamise või muu barjääri loomise korral ulukitele vaba liikumise võimalus, koridori alaga risti suunas peab jääma vähemalt 50 m laiune koridori riba katkematuks“. Sarnased mõtted leiab ka KSH aruande tabelist 1.

Selgitame, et püsiva iseloomuga hoonete ja rajatiste rajamisel maardlate aladele ei ole võimalik nende alt maavara kaevandada, kuna ehitiste püsimise võimaldamiseks tuleb ehitiste alla ja ümbrusesse jätta maapõuetugi ehk jätta maavara kaevandamata. Kaevandamise võimaluse vähenemise korral olemasolev olukord maavarale juurdepääsu osas halveneb ja tegu on vastuoluga MaaPS §-ga 14. Palume lisada seletuskirja ja KSH aruandesse maavaradega seoses üldine tingimus: „maardlatega kattuvatel aladel on püsiva iseloomuga ehitiste ehitamine lubatud vaid pärast maavara ammendumist, kui ei ole MaaPS alusel saadud muu sisuga kooskõlastust või luba.

9. Joonise *Väärtused ja piirangud* kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.9 *Rohevõrgustik* on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all arendustegevuse ja ehitamise korral märgitud (tsiteerin): „ala väärtuste hindamiseks ja rohevõrgustiku funktsionaalse toimimise tagamise kindlustamiseks tuleb ehitus- ja arendustegevuse planeerimisel igakordselt (v.a üksikelamu kavandamisel ja olemasolevale õuealale ehitiste püstitamisel) koostada uuring (võib olla ka eksperthinnang või -arvamus). Selgitatakse välja kavandatava tegevuse rajamis-, käitamis- ja likvideerimisaegne mõju nii rohevõrgustiku sidususele kui ka toimivusele. Mõjust lähtuvalt on võimalik otsustada, kas, millises mahus, millistelt tingimustel ja millise ruumipaigutusega on kavandatavat tegevust võimalik ellu viia. Uuringu tellib vallavalitsus asjast huvitatud isiku poolt rahastatuna. Nimetatud uuringu tulemustest lähtuvalt võib omavalitsus keelduda rohevõrgustikku ohustava planeeringu algatamisest või vastuvõtmisest, kui ilmneb, et kavandatud tegevus ohustab rohevõrgustiku toimimist“. Sarnase mõtte leiab ka KSH aruande peatükist 6.1..2 *Mõju rohevõrgustikule*.

Seletuskirja peatükis 4.9 *Rohevõrgustik* on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all kaevandamine eraldi välja toodud, seega jääb selgusetuks, kas arendustegevuste tingimus kehtib ka kaevandamistegevuse kohta või mitte. Kui arendustegevuste tingimus kehtib ka kaevandamisele, siis selgitame, et nimetatud uuringut ei nõua kaevandamisloa taotlemisel ükski õigusakt. Igakordselt vastava uuringu tellimisega seotud kulud on dubleerivad ja ebaproportsionaalsed lisakulud, kuna kaasneda võivate keskkonnahäiringute esinemist ja nende mõju, sh mõju rohevõrgustikule, hinnatakse loa taotluse menetluses Keskkonnaameti poolt, kes vajadusel algatab keskkonnamõju hindamise ja juhib selle läbiviimist. Seletuskirjas ja KSH aruandes olev sõnastus viitab kaevandamiseks igakordse uuringu koostamise ja rahastamise kohustusele, mis halvendab dubleerivate ja ebaproportsionaalsete lisakulude tõttu maavarale

juurdepääsu ja on vastuolus MaaPS §-ga 14. Palume seletuskirja ja KSH aruannet täpsustada ja lisada üksikelamule ja õuealale ehitamisele seatud erandiga sarnaselt täiendav erand kaevandamise kavandamisele.

10. Joonise *Väärtused ja piirangud* kohaselt asuvad maardlad rohevõrgustikul. Seletuskirja peatükis 4.9 *Rohevõrgustik* on rohevõrgustiku toimimist tagavate tingimuste ja kitsenduste all kaevandamise (mäe- ja turbatööstuse maa-alad) puhul märgitud (tsiteerin): „karjääri teenindusalal ja selle lähiümbruses kavandatavad raied tuleb teostada etappidena ja minimaalses vajalikus mahus, et võimalikult palju metsa säiliks“ ning „Rekultiveerimist tagavad eritingimused fikseeritakse kaevandamisloas“.

Selgitame, et mäetehniliselt ei ole alati võimalik karjääride teenindusmaadel raiet (raadamist) teostada etappidena, seega palume seletuskirja lisada, et mäeeraldise teenindusmaadel tuleb raadamine teostada võimalusel etappidena. Rekultiveerimise asemel on MaaPS kohane mõiste „korrastamine“. Korrastamise suund (kaevandatud maa kasutamise otstarve) määratakse maavara kaevandamiseks antavas keskkonnaloas, kuid tingimused, kuidas korrastamine toimub, tulenevad korrastamistingimustest. Korrastamistingimustest lähtudes koostatakse korrastamistöde läbiviimise täpsemaks määratlemiseks korrastamisprojekt. Palume seletuskirja täpsustada.

11. Maardlad asuvad Türi valla territooriumil valdavalt hajaasustatud aladel. Seletuskirja peatükis 2.5 *Hajaasustusala* on kirjeldatud (tsiteerin): „Hajaasustusalal on lubatud päikeseparkide rajamine, kui on järgitud peatükis 5.2.2.3 toodud tingimusi“. Seletuskirja peatükis 5.2.2.3 *Päikeseenergia* on päikeseparkide rajamise tingimuste seas toodud (tsiteerin): „päikeseparkide rajamisel eelistada olemasolevate tootmisalade lähedal paiknevaid alasid, väheväärtuslikke maastikke, jäätmaad, kasutusest väljalangenud tööstusalasid, karjääre jne“. Palume maardlatega kattuvatel aladel sarnaselt tuuleparkide rajamise tingimusele ka päikeseparkide rajamise tingimust täpsustada, et päikeseparki rajamiseks peab maardla alal maavara olema eelnevalt ammendunud või peab selleks olema saadud MaaPS alusel kooskõlastus või luba. Kasutusest väljalangenud karjääris võib olla veel ammendumata maavaravaru, mida võidakse hakata tulevikus kaevandama ning sellele peab olema tagatud juurdepääs. Palume seletuskirja täpsustada.

12. KSH aruande tabelis 15 on seisuga 02.09.2021 toodud Türi valla territooriumil väljastatud kaevandamisloa, kus Liivamäe II liivakarjääri mäeeraldise loa kehtivuseks on märgitud 27.01.2012 - 27.01.2022, kuid Keskkonnaameti 12.05.2021 korraldusega nr DM-111653-20 on luba pikendatud 7 aasta võrra, kuni kuupäevani 27.01.2029. Mäeeraldise Liivamäe III liivakarjäär (loa nr KL-508239) loa omajaks on Keskkonnaameti 26.03.2021 korraldusega nr DM-115175-2 määratud Metsaserv OÜ asemel AS Tariston. Palume KSH aruannet täpsustada.

Maa-amet kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu tingimusel, et üldplaneeringut täiendatakse vastavalt eelpool toodud märkustele. Maa-ameti märkustega arvestamata jätmisel halvendab üldplaneering maavarale juurdepääsu ning on vastuolus MaaPS §-ga 14.

Märgime, et haldusasja nr 3-3-1-1-10 lahendamisel on Riigikohus 15.04.2010 kohtumääruses selgitanud, et tingimuslik kooskõlastus tähendab sisuliselt seda, et kooskõlastust andev haldusorgan ei nõustu planeeringuga sellisel kujul, nagu see on kooskõlastamiseks esitatud. Erinevus kooskõlastusest keeldumisest seisneb üksnes selles, et vastav haldusorgan kirjeldab lisaks heakskiidu mitteandmisele ka n-ö alternatiivset planeeringut, millele ta oleks nõus andma kooskõlastuse.

Palume hoida Maa-ametit kursis planeeringu edasise menetlemisega ning edastada üldplaneeringu peale täienduste tegemist kooskõlastamiseks Maa-ametile.

Reformimata riigimaade ja Keskkonnaministeeriumi valitsemisel olevate maaüksuste, mille volitatud asutus on Maa-amet, osas annab üldplaneeringule seisukoha Keskkonnaministeerium.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tambet Tiits

peadirektor

Teadmiseks: Keskkonnaministeerium, Rahandusministeerium

Mare Laan
665 0639 mare.laan@maaamet.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Türi valla üldplaneeringu kooskõlastamine.pdf

545 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

TAMBET TIITS

35611010385

08.10.2021 11:46:11 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

77:14:f5:ba:42:0a:2b:c2:5a:54:ca:98:62:f8:69:61

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 D8 E8 6AB3 EC 58 68 A9 04 33 90 B5 33 0E AD A5 76 DB
11 B9 AD 2B C5 AA48 21 1A03 01 09 E1 D5

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



MAAELUMINISTEERIUM

Marje Pärn
Türi Vallavalitsus

Teie: 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie: 08.10.2021 nr 4.1-5/34-5

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu koostööstamine

Austatud proua Pärn

Esitasite meile planeerimisseaduse § 85 lõike 1 alusel Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) aruande eelnõu koostööstamiseks.

Maaeluministeerium andis Türi valla üldplaneeringu avaliku väljapanekul oma seisukohad 29.05.2020 kirjaga nr 4.1-5/1181-1, osundades tähelepanu mõnede aspektidele, mis käsitlesid väärtuslike põllumajandusmaade vastavust väärtuslikku põllumajandusmaad käsitlevas seaduse eelnõus toodud tingimustele. Türi Vallavalitsus on andnud omapoolsed selgitused ja need on võetud Maaeluministeeriumi poolt teadmiseks.

Üldplaneeringu seletuskirja jaotises 4.6 „Väärtuslikud põllumajandusmaad“ on märgitud, et väärtuslikeks põllumajandusmaadeks on määratud haritavad maad, mille boniteet on vähemalt 40 hindepunkti, mis on suuremad kui viis hektarit. Samas jaotises on toodud maakasutuse ja arendamise põhimõtted ja lisatud, et väärtusliku põllumajandusmaa määratluse aluseid ja kasutamistingimusi reguleeriva seaduse kehtima hakkamisel tuleb edaspidisel planeerimis- ja ehitustegevusel juhendada sellest seadusest.

KSH aruande eelnõu jaotises 6.1.1.3 „Mõju väärtuslikele põllumajandusmaadele“ on väärtusliku põllumajandusmaa massiivi viie hektari algsuuruse kohta toodud põhjendus, et arvestades tänapäevaseid põlluharimisviise ja tehnika kasutamist ei ole mõistlik alla viie hektari suuruseid põllumaa massiive käsitleda väärtuslike põllumajandusmaadena. KSH hindaja on seisukohal, et üldplaneeringus seatud tingimuste mõju väärtuslikele põllumajandusmaadele on positiivne ning on seisukohal, et üldplaneering seab väärtuslikele põllumajandusmaadele kasutuse ja arendamise tingimused eesmärgiga tagada nende säilimine ning sihipärane kasutus.

Maaeluministeeriumi arvates on üldplaneeringus väärtusliku põllumajandusmaa kohta seatud kaitse- ja kasutustingimused tõhusad ja veenvad ning nende rakendumise korral on väärtuslik põllumajandusmaa piisavalt kaitstud.

Lisaks teeme järgmised tähelepanekud:

- seletuskirja jaotises 4.6 toodud väärtusliku põllumajandusmaa definitsioonis on märgitud, et väärtuslikeks põllumajandusmaadeks määratakse haritavad maad. Väärtuslikku põllumajandusmaad käsitleva seaduse eelnõu kohaselt tuleks lugeda

väärtuslikuks põllumajandusmaaks haritava maa ja loodusliku rohumaa või mõlema maa kõlvikut sisaldav põllumajandusmaa massiiv. Kuigi üldplaneeringu lisana toodud väärtuste ja piirangute joonisel on väärtuslike põllumajandusmaadena kajastatud nii haritavad maad kui ka looduslikud rohumaad, palume siiski ka üldplaneeringu seletuskirjas väärtusliku põllumajandusmaa massiivi definitsiooni korrigeerida;

- Maaeluministerium analüüsis üldplaneeringuga kavandatud väärtuslike põllumajandusmaade kaardikihti ja võrdles saadud tulemeid Põllumajandusuuringute Keskuse poolt välja töötatud põllumajandusmaa massiive kajastava kaardikihi andmetega (2017. aasta seisuga). Analüüsist selgus, et Türi valla üldplaneeringuga kavandatakse määrata väärtuslikeks põllumajandusmaadeks ligikaudu 19 000 hektarit põllumajandusmaid ning samas suurusjärgus on ka Põllumajandusuuringute Keskuse poolt koostatud kaardikihi andmete tulem. Umbes 500 hektari ulatuses ehk 2,6% on kahe kuni viie hektari suuruseid väärtusliku põllumajandusmaa tunnustele vastavaid põllumajandusmaa massiive, mida üldplaneeringuga väärtuslikuks põllumajandusmaaks ei arvata. Maaeluministerium võtab nimetatud tulemi teadmiseks, olles siiski jätkuvalt seisukohal, et väärtusliku mullastikuga mõnevõrra väiksem põllumajandusmaa massiiv väärib säilitamist ja kaitsemeetmeid.

Täname Türi valla üldplaneeringu koostajaid ja vallavalitsust senise hea koostöö eest ja kinnitame, et Maaeluministerium on valmis jätkuvalt tegema igakülgset koostööd, et saavutada üldplaneeringu elluviimisel parimad lahendused maal atraktiivse elu- ja ettevõtluskeskkonna, sealhulgas arenguvõimelise põllumajanduse tagamiseks.

Maaeluministerium kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu ja selle KSH aruande eelnõu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Tiina Saron

Kantsler

Teadmiseks: Rahandusministerium

Helve Hunt

625 6511 helve.hunt@agri.ee

Hannes Puu

625 6241 hannes.puu@agri.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

MEM_Turi_UPL_koosk_okt2021.pdf

225 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

TIINASARON

45906250335

11.10.2021 09:52:35 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

kantsler

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

0b:4f:c7:c4:1b:98:01:d7:5c:13:c4:5d:4a:a4:83:4a

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÖTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID2018

D9 AC 70 DB 5F 7E BE 94 F8 A0 E4 BE 47 A2 D0 34 AD 9A2A12

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 87 B9 25 44 4D 71 7F CE D4 D4 84 66 F1 E3 00 0F 14 C
2 91 29 D0 D4 33 43 F0 97 95 0F 9A5C 71 50

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



TARBIJAKAITSE JA
TEHNILISE JÄRELEVALVE
AMET

Türi Vallavalitsus
Kohtu tn 2
72213 Türi vald, Türi linn
Järva maakond

Teie: 11.10.2018 nr 7-1.3/3850

Meie: 11.10.2021 nr 16-6/18-2745-021

**Türi valla üldplaneeringu ja
keskkonnamõju strateegilise hindamise
aruande kooskõlastamine**

Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet (edaspidi TTJA) tutvus Türi Vallavalitsuse 24.09.2021 kirjaga nr 7-1.3/3433 "Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu esitamine kooskõlastamiseks" ning selle manuses toodud dokumentidega. TTJA-l puuduvad märkused ja ettepanekud Türi valla üldplaneeringu eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise eelnõu osas. Sellest tulenevalt kooskõlastab TTJA Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise eelnõu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Liina Roosimägi
ehituse tegevusõiguse valdkonna juht

Maarja Moks +372 667 2063
maarja.moks@ttja.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

kiri_digiallkirjaga_16-6_18-2745-021.pdf

334 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

LIINAROOSIMÄGI

48606172214

11.10.2021 14:24:57 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

2d:a6:24:f2:b8:bf:cc:d0:5c:cb:e3:f9:f5:71:d9:e9

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÖTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID2018

D9 AC 70 DB 5F 7E BE 94 F8 A0 E4 BE 47 A2 D0 34 AD 9A2A12

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 A1 37 9D 01 83 C1 DE F1 2B 4E E0 50 A2 33 2C 12 56 C
0 15 BE 3B D7 D3 01 B9 AA88 D2 79 CB 83 4E

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



KOSE VALLAVALITSUS

KORRALDUS

Kose

12. oktoober 2021 nr 748

Türi valla üldplaneeringu eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamine

Türi Vallavalitsus esitas 24.09.2021 kirjaga nr 7-1.3/3433 (registreeritud dokumendiregistris 27.09.2021 nr 7-1.2/1647 all) kooskõlastamiseks Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu. Planeerimisseaduse § 76 lõike 1 kohaselt koostatakse üldplaneering koostöös valitsusasutustega, kelle valitsemisalas olevaid küsimusi üldplaneering käsitleb, ja planeeringualaga piirnevate kohaliku omavalitsuse üksustega. Planeerimisseaduse § 85 lõike 1 kohaselt esitatakse üldplaneering ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamiseks käesoleva seaduse § 76 lõikes 1 nimetatud asutustele.

Arvestades eeltoodut ning aluseks võttes planeerimisseaduse § 76 lõike 1, § 85 lõike 1 ning Kose Vallavolikogu 20. aprilli 2017 määruse nr 139 „Kohaliku omavalitsuse üksuse pädevusse antud küsimuse lahendamise delegeerimine Kose Vallavalitsusele“ § 2, annab

Kose Vallavalitsus

korralduse:

1. Kooskõlastada:
 - 1.1. Türi valla üldplaneeringu eelnõu (aktsiaselts KOBRAS, töö nr 2019-066);
 - 1.2. Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu (aktsiaselts KOBRAS, töö nr 2019-060).
2. Korraldus teha teatavaks Türi Vallavalitsusele.
3. Korraldus jõustub teatavakstegemisest.
4. Korraldust on õigus vaidlustada 30 päeva jooksul, arvates päevast, millal vaiet esitama õigustatud isik korraldusest teada sai või oleks pidanud teada saama, esitades vaide Kose Vallavalitsusele haldusmenetluse seadusega vaidemenetlusele kehtestatud korras. Korralduse peale on kaebeõigusega isikul õigus esitada kaebus Tallinna Halduskohtule halduskohtumenetluse seadustiku §-s 46 sätestatud tähtaegadel ja halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

/allkirjastatud digitaalselt/

Merle Pussak
vallavanem

/allkirjastatud digitaalselt/

Kätlin Iljin
vallasekretär

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI	FAILI SUURUS
Türi ÜP ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamine.pdf	77 KB
Türi valla üldplaneeringu eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise (1).asice	49 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.	NIMI	ISIKUKOOD	AEG
1	MERLE PUSSAK	47508045717	14.10.2021 14:38:35 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

0f:57:ca:f6:53:34:97:11:5b:97:85:a6:f1:54:f7:3d

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI VÄLJAANDJAVÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 F4 20 1E 6C 51 06 3B B4 69 A9 D8 06 9D 6D 50 91 7D 2 E A7 CB 03 1F BB DA45 A1 E6 EB 62 A2 05 91

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



RAHANDUSMINISTEERIUM

Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021
Meie 19.10.2021 nr 14-11/6656-4

Vastamistähtaja pikendamine

Türi Vallavalitsus esitas 24.09.2021 Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõud planeerimisseaduse (PlanS) § 85 lõike 1 alusel Rahandusministeeriumile arvamuse andmiseks.

Läbitöötamist vajavate materjalide mahukusest tulenevalt ning tuginedes haldusmenetluse seaduse §-le 41, pikendame kirjale vastamise tähtaega kuni 25.11.2021.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Väino Tõemets
regionaalhalduse osakonna juhataja

Anne Karjus 715 5895
Anne.Karjus@fin.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Vastamistähtaja pikendamine.pdf	334 KB
---------------------------------	--------

ALLKIRJASTAJAD

nr.	NIMI	ISIKUKOOD	AEG
1	VÄINO TÕEMETS	35710095717	19.10.2021 08:22:07 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

23:23:77:f7:9f:ac:bf:4f:5a:66:f0:6a:58:83:fc:f8

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 66 B9 F8 FD 9B B0 29 17 74 20 4E 05 7E 48 3D 24 FB 73
E8 B1 AF 5B 10 1AD9 00 1D 9F 9F 43 38 AE

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



KAITSEMINISTEERIUM

Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie 21.10.2021 nr 12-1/21/3532

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu koostööks

Kaitseministeerium koostööks Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu märkusteta.

Täname koostöö ja riigikaitse vajadustega arvestamise eest!

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Andres Sang
Kaitseinvesteeringute osakonna juhataja

Maris Freudenthal 717 0165
maris.freudenthal@kaitseministeerium.ee

Ene Mägi 5332 6339
Ene.Magi@kaitseinvesteeringud.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

12-1_21_3532_2009072290.pdf

74 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

ANDRES SANG

37712222747

21.10.2021 15:07:30 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

Kaitseinvesteeringute osakonna juhataja

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

5a:1a:d0:c2:b6:88:70:8d:5b:b3:9c:20:af:66:fa:9f

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÖTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 BD F6 DD 2A4F 4F D2 E1 67 8C 24 8F D7 C3 88 AF 11 E
F FF 3C 7D E7 9E F7 6D DE 1F 2C 44 89 22 C0

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



PÕLLUMAJANDUS- JA TOIDUAMET

Marje Pärn
Türi Vallavalitsus
marje.parn@tyri.ee

Teie: 24.09.2021 7-1.3/3433

Meie: 21.10.2021 reg nr 6.2-1/9120-1

**Türi valla üldplaneeringu ja
keskkonnamõju strateegilise hindamise
aruande eelnõu kooskõlastus**

Austatud proua Marje Pärn

Esitasite Põllumajandus- ja Toiduametile (edaspidi PTA) 24.09.2021 kirjaga nr 7-1.3/3433 kooskõlastamiseks Türi valla üldplaneeringu põhilahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande eelnõu vastavalt planeerimisseaduse § 85 lõikele 1.

PTA on läbi vaadanud Teie poolt esitatud dokumendid „Türi valla üldplaneering“ (eelnõu kooskõlastamiseks, september 2021) ja „Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegiline hindamine“ (Keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu, 2021 Tartu). Meie hinnangul on esitatud dokumentides arvestatud PTA varasemate ettepanekutega, maaparandusseadusest tulenevate piirangutega ning maaparandusega kui põllumajandusmaa väärtust mõjutava teguriga.

Juhime tähelepanu, et alates 1. jaanuarist 2021 alustas tööd Põllumajandus- ja Toiduamet. Kooskõlastamisele esitatud dokumentides esineb viide Põllumajandusametile. Sellest lähtuvalt palume nime osas teha vastavad korrektuurid.

Tuginedes planeerimisseaduse § 4 lõige 4 kohaselt 25.12.2015 kehtestatud Vabariigi Valitsuse määrusele nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“ ning planeerimisseaduse § 85 lõikele 1 kooskõlastab PTA Türi valla üldplaneeringu põhilahenduse ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Urmas Karu
Peaspetsialist-koordinaator
Ida regiooni Paide esindus

Marko Odraks
Põllumajandus- ja Toiduameti Ida regioon
Pärnu 58, Paide linn
+372 527 8522
marko.odraks@pta.agri.ee

Teaduse 2, Saku, Harjumaa 75501 /+(372) 605 1710/ pta@pta.agri.ee / www.pta.agri.ee
Registrikood 77001458

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

6_2_1_9120_1.pdf

101 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

URMAS KARU

38309164272

21.10.2021 16:26:41 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

Urmas Karu PTAlda regiooni Paide esinduse peaspetsialist-koordinaator

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

68:7a:6d:a4:a3:4b:f2:7f:5b:06:65:bf:f6:94:32:d7

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÖTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 0E D1 56 5C 63 6AC3 78 E4 F4 A4 00 20 89 50 67 67 25
71 10 74 0B 5F C7 46 A7 E2 53 29 44 BD 65

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



KESKKONNAAMET

Marje Pärn
üldplaneeringu koordinaator
Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie 25.10.2021 nr 6-5/21/12501-4

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamine

Austatud Marje Pärn

Esitasite Keskkonnaametile kooskõlastamiseks¹ Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.

Türi valla üldplaneeringu eesmärk on lähtudes erinevate ühiskonnagruppide huvidest kogu Türi valla territooriumil ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning alade kasutus- ja ehitustingimuste (sh projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused) määramine. Töötatakse välja vajalikud meetmed, et luua eeldused piirkonna jätkusuutlikuks arenguks ning arenguga kaasnedes võivate negatiivsete mõjude leevendamiseks ja positiivsete mõjude suurendamiseks. Üldplaneeringu koostamisega samaaegselt on koostatud keskkonnamõju strateegiline hindamine (KSH), et tagada strateegilise planeerimise eri tasanditel keskkonnaaspektide kaalutlemise võimalus. KSH-s hinnatakse üldplaneeringu rakendamise kaasnemat võimalikku mõju loodus-, kultuur-, sotsiaal- ja majanduskeskkonnale ning inimese tervisele ja heaolule. Üldplaneeringuga nähakse Türi valda ette kolm potentsiaalset tuulepargi ala (olulise ruumilise mõjuga ehitised²), kus on võimalik edasi uurida tuulikupargi rajamise võimalusi ja tingimusi detailplaneeringu etapis³.

Üldplaneeringut ja KSH aruannet on Keskkonnaameti 26.06.2020 kirjas nr 6-5/20/3507-5 ja 23.02.2021 kirja nr 6-5/20/3507-9 toodud märkuste alusel täiendatud ja parandatud ning märkustega mitteametlikult arvestatud.

Keskkonnaamet ei tuvastanud üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõus vastuolu õigusaktidele ning peab KSH aruandes esitatud hinnanguid piisavateks ja objektiivseteks. **Arvestades eeltoodut ning tuginedes planeerimisseaduse § 2 lg-le 3, § 4 lg-le 4, § 85 lg-le 1 ja 3, keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse §-le 40, Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määruse nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“ § 3 p-le 2 ning Keskkonnaameti peadirektori 10.12.2020 käskkirja 1- 1/20/230 „Keskkonnaameti struktuuriüksuste põhimääruste**

¹ planeerimisseaduse (PlanS) § 85 lg 1 alusel

² vastavalt Vabariigi Valitsuse 01.10.2015 määrusele nr 102 „Olulise ruumilise mõjuga ehitiste nimekirja“

³ Määratud tuulepargi alad ei väljenda ootust, et sellele alale on kindlasti võimalik tuulikupark püstitada ning selle võimalikkus peab selguma detailplaneeringu menetluses koostatava keskkonnamõju strateegilise hindamise tulemustest.

kinnitamine” lisa 13 „Keskkonnaameti ringmajanduseosakonna põhimäärus” p-de 2.4.2 ja 2.4.3 alusel kooskõlastab Keskkonnaamet Türi valla üldplaneeringu ja selle KSH aruande eelnõu.

Planeerimisseaduse § 85 lg 3 kohaselt hinnatakse üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamisel eelnõu õigusaktidele vastavust ning lisaks KSH aruande eelnõus sisalduvate hinnangute piisavust ja objektiivsust. Keskkonnaameti kooskõlastus on antud vaid Keskkonnaameti pädevuse ulatuses.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Helen Manguse
juhataja
keskkonnakorralduse büroo

Ester Pindmaa 5696 6409
ester.pindmaa@keskkonnaamet.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamine.pdf	252 KB
---	--------

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1	HELEN MANGUSE	47110202783	25.10.2021 09:55:05 +03:00
---	---------------	-------------	----------------------------

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

7a:5d:c3:c7:f9:46:69:ed:5c:01:47:d1:81:3a:33:3d

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJAVÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015	B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51
----------------	--

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 1F 98 56 F8 8A42 03 DD 6D 13 44 36 E4 19 4F 1B C7 52
1E DA44 C6 91 18 F8 02 32 C6 4E 90 8F 44

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

--

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



MUINSUSKAITSEAMET

Türi Vallavalitsus

Lp Marje Pärn

marje.parn@tyri.ee

Teie: 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie: 25.10.2021 nr 1.1-7/613-12

Täiendused Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõule

Muinsuskaitseamet (MKA) tutvus Teie poolt esitatud Järva maakonna, Türi valla üldplaneeringu eelnõuga ¹ (24.09.2021 e-posti teel pöördumine koos Türi valla üldplaneeringu dokumentatsiooniga) ning tuginedes Muinsuskaitseadusele (MuKS) ja planeerimisseadusele, **otsustas:**

Muinsuskaitseamet kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu eelnõu, kuid palub lisada üldplaneeringusse Muinsuskaitseameti poolt koostatud arheoloogiatundlike alade prognoosi (seletuskiri ja kaardikihid kirja manuses) ja teeb ettepaneku endiselt kaaluda alljärgnevate soovitude alusel üldplaneeringu täiendamist:

- soovitame täpsustada, millest tuleneb lk 19 tulenev nõue: Türi kesklinna piirkonnas ei ole katusekattematerjalina lubatud roo- ja laastukatuseid;
- soovitame täiendada ptk 2.7.12 lk 18 ja lisada: kaevandamistegevus ei tohi põhjustada pöördumatuid muutusi looduskeskkonnas (eelkõige veerežiimile) ega inimese tervisele ja heaolule või kultuuripärandile.;
- soovitame lisada ptk 3 lk 30: kuna Pärnu jõgi on vana laevatee, siis sellega seoses võib jõe põhjas leiduda hukkunud laevade jäänuseid. Kui süvendamistöde käigus sattutakse laevavrakkidele, tuleb tööd peatada ja sellest teatada Muinsuskaitseametile, kes teeb kindlaks arheoloogiliste uuringute vajaduse;
- soovitame kasutada 20. sajandi kultuuriväärtuslike objektide asemel terminit 20. sajandi väärtuslik arhitektuuriobjekt ja lisada juurde: 20. sajandi arhitektuuri nimekirja ja teistes Muinsuskaitseameti poolt tellitud uuringutes välja toodud objektide lammutamise soovi korral teha koostööd Muinsuskaitseametiga eesmärgiga anda ametile võimalus kaaluda objekti mälestiseks tunnistamise menetluse algatamise vajadust või kaasata amet juba

¹ 05.10.2021 menetluskomisjonikomisjoni koosolekul nr 460.

mälestiseks tunnistamise ettepaneku saanud objekti edasisse saatusesse. Soovitame valla objektid tuua välja eraldi nimekirjana;

- soovitame lisada väärtuste ja piirangute jooniselt nr 3 tulenevad kultuuripärandit puudutava info ka üldplaneeringu maakasutust iseloomustavale plaanile;
- soovitame täiendada ptk 4.2 teist lõiku ja lisada: Arheoloogiatundlike alade analüüs põhineb olemasoleval infol mälestiste, muististe ja leiuteadete kohta, arvestades piirkonna asustuse ajalugu ja looduskeskkonna tingimusi;
- soovitame täiendada ptk 4.2 p 2 ja lisada: Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus kavandatakse kaevetöid suuremal kui 500 m² alal ning juhul kui algatatakse detailplaneeringut.

Muinsuskaitseamet (MKA) tutvus ka Teie poolt esitatud Järva maakonna, Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõuga² (24.09.2021 e-posti teel pöördumine koos Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu dokumentatsiooniga) ning tuginedes Muinsuskaitseadusele (MuKS) ja planeerimisseadusele, **otsustas**:

Muinsuskaitseamet kooskõlastab Türi valla üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande, kuid teeb ettepaneku endiselt kaaluda alljärgnevate soovitude alusel üldplaneeringu keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande täiendamist:

- soovitame täiendada lk 82 ja lisada, et ka kergliiklusteede rajamisel Väätsa aleviku Suve kinnistu kultusekivide juurde on vaja teha Muinsuskaitseametiga koostööd;
- soovitame käsitleda ptk 3.4 mitte kaitse all olevat arheoloogiapärandit eraldi kultuuripärandi alaliigina/eraldi alapeatükis ning lisada järgmine info: Lisaks riikliku kaitse all olevatele arheoloogiamälestistele ning teadaolevatele muististele ja leiukohtadele, mida ei ole jõutud kaitse alla võtta, on suur osa arheoloogiapärandist avastamata. Arvestades olemasolevat infot mälestiste, muististe ja leiuteadete kohta ning piirkonna asustuse ajalugu ja looduskeskkonna tingimusi, on Muinsuskaitseamet prognoosiva meetodina alustanud võimalike arheoloogiatundlike alade analüüsimist, välja selgitamist ning kaardile kandmist. Arheoloogiatundlike alade kaardikiht esitatakse üldplaneeringu lahenduses ning seletuskiri üldplaneeringu lisana;
- soovitame korrigeerida ptk 6.1.1.4 sõnastust järgnevalt: Üldplaneeringu lahenduses on kajastatud arheoloogiapärandi prognoosalad, kus tuleb küsida eelnevalt

² 05.10.2021 menetluskomisjonikomisjoni koosolekul nr 460.

Muinsuskaitseameti seisukohta arheoloogilise uuringu läbiviimise vajaduse kohta kõigil juhtudel, kus kavandatakse kaevetöid suuremal kui 500 m² alal ning juhul kui algatatakse detailplaneeringut. Lisaks on üldplaneeringus välja toodud, et KMH kohustusega tegevuste kavandamisel (kogu valla territooriumil, sõltumata prognoosialadest, ka juhul, kui KMH nõudest loobutakse) tuleb alati eelnevalt Muinsuskaitseametiga kooskõlastada arheoloogilise uuringu läbiviimise vajadus (MuKSi § 31 lg 3);

- soovitame korrigeerida ptk 2.7.9 ja lisada märkuse, et kalmistu maa-alana loetletud arheoloogiamälestis Kalmistu „Kalmetinõmme“, reg-nr 9587 (maatulundusmaa sihtotstarbega) ja II maailmasõjas hukkunute ühishaud, reg-nr 4000 Arkma külas (üldkasutatava maa sihtotstarbega), ei ole kalmistumaa sihtotstarbega maa-alad ning tegemist pole kalmistuseaduse mõistes kalmistu alaga.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Maarja Tomps

Muinsuskaitseameti Järvamaa nõunik

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Täiendused Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõule.pdf	126 KB
--	--------

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1	MAARJATOMPS	49105085210	25.10.2021 16:36:09 +03:00
---	-------------	-------------	----------------------------

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

Muinsuskaitseametis Järvamaa nõunik Maarja Tomps.

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

2d:51:58:64:66:04:76:97:5e:4b:07:2f:13:85:46:df

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJAVÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015	B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51
----------------	--

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 0B 23 41 35 6B 36 1C 8E 34 8E 92 A1 40 45 A5 57 C3 50 D6 B1 AA48 55 E6 0D F1 21 47 23 80 83 C5

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "Allkirjastatud failid" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

--

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



PÄÄSTEAMET

Marje Pärn
Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie 25.10.2021 nr 7.2-3.4/7862-2

Türi valla üldplaneeringu KSH aruande täpsustamine

Austatud Marje Pärn

Päästeseaduse § 5 lg 1 p 7 alusel keeldub Päästeameti Lääne päästekeskus kooskõlastuse andmisest Kobras AS poolt koostatud töö Türi valla üldplaneering Järva maakond, Türi vald maa-ala üldplaneeringule.

Aruandes on välja toodud ohtlikud ettevõtted, kes jäävad Türi valda.
Kabala alevikus Alexela Energia AS, mille käitis on HTM Grupp OÜ viljakuivati (ohuala raadius: 392m);
Oisu alevikus Vedelgaas OÜ, mille käitis on Estonia OÜ viljakuivati (ohuala raadius: 387m).

Palun parandada - Alexela AS (mitte Alexela Energia AS) HTM Grupp OÜ ohuala on 419m ja Vedelgaas OÜ ohuala on 412 m.

Kooskõlastamisest keeldumine on registreeritud Päästeameti infosüsteemis numbriga 2277-2021-2

Päästeameti Lääne päästekeskuse kooskõlastamisest keeldumine on sisult menetlustoiming. Üldjuhul saab haldusmenetluse toimingu vaidlustada koos haldusaktiga (sisulise otsusega) - antud juhul on vaide või kaebuse esitamine võimalik pärast Türi Vallavalitsuse otsust.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Margo Kubjas
Ohutusjärelvalve büroo
nõunik
Lääne päästekeskus

Margo Kubjas
+372 4549762
margo.kubjas@rescue.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Türi valla üldplaneeringu KSH aruande täpsustamine .pdf	229 KB
---	--------

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1	MARGO KUBJAS	37905285230	25.10.2021 08:19:41 +03:00
---	--------------	-------------	----------------------------

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

18:e5:24:86:b4:52:35:21:5a:9e:44:a1:52:51:67:52

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 D5 BB AF 23 97 8C EC 1F 8F 97 C0 EB D1 F7 C8 EE C0
FD BB 0F 28 7D 98 81 EE DC 41 1B FE 9E 94 A4

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.

Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3434

Meie 26.09.2021 nr 3-1.1/1313-3

Türi valla üldplaneering

Austatud proua Marje Pärn

RMK on tutvunud Türi valla üldplaneeringu seletuskirjaga ja esitab oma ettepanekud tuuleenergeetika osas.

Juhin tähelepanu, et ÜP seletuskirjas lk 57 on lause "Tuulegeneraatori rajamisel tuleb maksimaalselt säilitada kõrghaljastust - raie on lubatud üksnes generaatori aluse pinna ulatuses, selle vahetus ümbruses ning juurdepääsuteede ja tehnovõrkude rajamiseks".

Termin "raie" on liiga üldine kuna hõlmab peaaegu kõiki metsamajanduslike töid.

Tuulegeneraatori ja tehnovõrkude rajamisega neid kõiki seostada pole õige. Kasutada tuleks täpsemat terminit "raadamine".

Metsaseadus § 32. Raadamine

(1) Raadamine on raie, mida tehakse, et võimaldada maa kasutamist muul otstarbel kui metsa majandamiseks.

RMK on analüüsinud võimalike potentsiaalseid tuulepargi alasid RMK maadel Türi vallas.

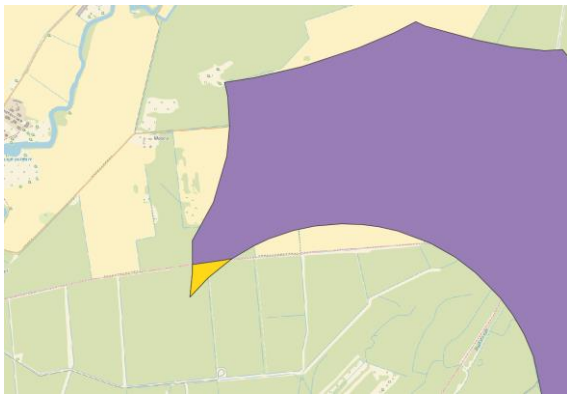
Võimalike potentsiaalsete alade kogupindala on täna ca 10 192,82 ha. **Kaardikihil on alasid, millel on looduskaitselisi piiranguid ning täpsemat analüüsi neile aladele teostatud ei ole.**

Oleme need alad jätnud analüüsi, kuna täna ei ole RMK-le teadaolevalt lõplikult välja töötatud Keskkonnaameti suuniseid erinevate keskkonnakaitseliste piirangutega aladel taastuvenergeetika planeerimiseks. Samuti võib kaardikihil olla muid täiendavate piirangutega alasid, millele RMK täpsemat analüüsi teostanud ei ole. Kaardikihil toodud alad kattuvad osaliselt ka praegu üldplaneeringus näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise aladega. **Palume võimalusel kaaluda potentsiaalse tuulepargi arendamise alade laiendamist RMK maadel, vastavalt eespool toodud infole, välistades võimalike keskkonnakaitseliste ja täiendavate piirangutega RMK alad.**

Üldplaneeringu Taristu ja tehnovõrkude kaardil näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise alal palume korrigeerida ala ulatust järgmiselt:

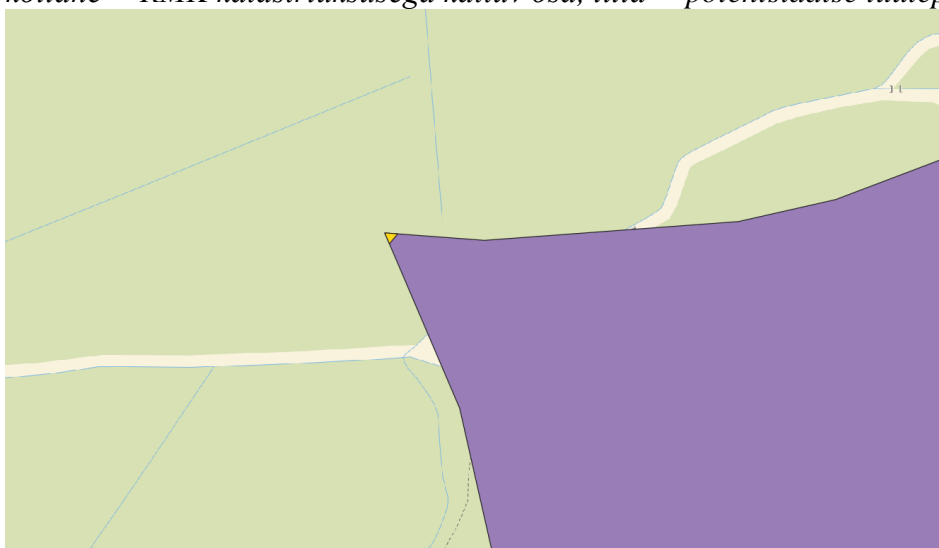
- Eemaldada RMK katastriüksuselt Kärü metskond 70 (37501:002:0650) ca 1,41 ha suurune **potentsiaalse tuulepargi arendamise ala** (alloleval pildil näidatud kollane ala).

kollane = RMK katastriüksusega kattuv osa, lilla = potentsiaalse tuulepargi arendamise ala



- Eemaldada RMK katastriüksuselt Kärü metskond 66 (37501:002:0670) ca 47,95 m² suurune **potentsiaalse tuulepargi arendamise ala** (alloleval pildil näidatud kollane ala).

kollane = RMK katastriüksusega kattuv osa, lilla = potentsiaalse tuulepargi arendamise ala



- **Põhjendus:** tegemist on väga väikeste aladega suurematest RMK katastriüksustest. Kui tulevikus peaks tekkima tuulepargi arendusega seoses vajadus nende alade väljajagamiseks RMK katastriüksustest, siis ei ole see maakorralduslikult otstarbekas.
- Üldplaneeringu Taristu ja tehnovõrkude kaardil **potentsiaalse tuulepargi arendamise aladel** on võimalikke RMK alasid, millel võiks planeerida tuulepargi arendamist, kokku ca 590,36 ha.
- Palume täiendada üldplaneeringu seletuskirja sõnastust järgnevalt: „RMK aladel, mis jäävad üldplaneeringus näidatud potentsiaalse tuulepargi arendamise aladele on tuulepargi ehituse ajal lubatud metsa raadamine ehituseks vajalikus mahus ja ulatuses eelneval kokkuleppel RMK-ga. Pärast tuulepargi valmimist on RMK-l õigus RMK aladele jäävatel tuulepargi aladel jätkata majandataval metsamaal metsa majandamist.“.

Kõiki, käesoleva kirja lisas olevaid kaardikihte on lubatud kasutada ainult asutusesiseselt ning üldplaneeringu koostajatel planeeringu koostamiseks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Peeter Puhke
metsaülem

503 8772 jarvamaa@rmk.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

türi valla üp_1313.pdf

372 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1

PEETER PUHKE

36303244916

26.10.2021 14:23:18 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

44:95:39:f9:bf:7c:58:77:5a:00:3b:a1:2c:45:c4:14

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÖTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 3C 49 59 02 79 B8 54 C9 B8 8E BC F7 51 4C 20 C7 3B C
1 1E 45 D3 2F 7F 35 C5 33 14 DA6E C4 B6 39

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



TRANSPORDIAMET

Türi Vallavalitsus
marje.parn@tyri.ee
Hariduse tänav 3
72213, Türi linn, Türi vald, Järva
maakond

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Meie 26.10.2021 nr 7.1-2/21/411-9

Türi valla üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõu kooskõlastamine

Olete saatnud Transpordiametile kooskõlastamiseks Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.

Türi valla üldplaneering ja keskkonnamõju strateegiline hindamine algatati Türi Vallavolikogu 27.09.2018 otsusega nr 56. Planeering vastab Transpordiameti 31.05.2019 kirjas nr 15-2/18/48180-8 ja 18.02.2021 kirjas nr 7.1-2/21/411-3 esitatud seisukohtadele.

Võttes aluseks planeerimisseaduse ning Transpordiameti põhimääruse, **kooskõlastame** Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande eelnõu.

Peale planeeringu kehtestamist palume esitada Transpordiametile riigitee kaitsevööndite ulatuse kiht digitaalsel (.dwg vms) kujul, mille edastame Maa-ametile kitsenduste kaardi otstarbeks.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Marek Lind
juhtivspetsialist
projekteerimise osakonna taristu kooskõlastuste üksus

Lisa: 1. 2021.09.10_Türi ÜP_seletuskiri_KOOSKÕLASTAMISELE.pdf
2. Taristu ja tehnovõrgud.pdf

Marje-Ly Rebas
58581095, Marje-Ly.Rebas@transpordiamet.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI	FAILI SUURUS
2021.09.10_Türi ÜP_seletuskiri_KOOSKÖLASTAMISELE.pdf	3.1 MB
2. Taristu ja tehnovõrgud.pdf	6.9 MB
Türi valla üldplaneeringu ja KSH aruande kooskõlastamine.pdf	225 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.	NIMI	ISIKUKOOD	AEG
1	MAREK LIND	37912194212	26.10.2021 09:36:44 +03:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

7f:6e:0d:6b:88:f7:fa:6f:5e:78:b4:cd:b2:21:f6:ef

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID2018

D9 AC 70 DB 5F 7E BE 94 F8 A0 E4 BE 47 A2 D0 34 AD 9A2A12

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 8D 7AB9 04 B9 A5 9C 40 E9 6D 94 0D EC 82 FF A6 F7 38
CB C0 27 52 7E DC B6 B7 EB F0 CF 33 B8 58

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



MAJANDUS- JA
KOMMUNIKATSIOONI-
MINISTEERIUM

Teie 24.09.2021 nr 7-1.3/3433

Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee
Hariduse tänav 3,
Türi vald, 72213, Türi linn, Järva
maakond

Meie 29.10.2021 nr 1.10-17/21-0054/5614-
2

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõju

strateegilise hindamise aruande eelnõu kooskõlastamine

Täname, et Türi valla üldplaneeringus on taastuvenergeetika teemasid (sh tuuleparkidega seonduv) käsitletud põhjalikult ja detailselt.

Ühtlasi märgime, et Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium on välja töötamas kohaliku kasu õiguslikku regulatsiooni tuuleparkidele, mille eesmärgiks on tuuleparkidest tekkiva tulu jagamine kohalikele omavalitsustele ja vahetult mõjutatud isikutele¹.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)
Ahti Kuningas
asekantsler kantsleri ülesannetes

Kristel Marksalu
5100902 Kristel.Marksalu@fin.ee

¹ <https://eelnaud.valitsus.ee/main/mount/docList/e7038a4e-4d3d-4a4d-a4af-fecdb2511e94>

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

Türi valla üldplaneeringu ja keskkonnamõjustrateegilise hindamise aruande eelnõu koo skölastamine.pdf	231 KB
---	--------

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1	AHTI KUNINGAS	37707040318	29.10.2021 12:40:02 +03:00
---	---------------	-------------	----------------------------

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

75:d8:c5:af:64:e9:38:2a:5c:a2:0a:40:76:de:3e:a6

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJAVÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015	B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51
----------------	--

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 77 1A1C A4 E7 A0 9C EF 15 67 E0 05 38 E9 F9 78 38 8F 68 DD 26 30 72 CD E1 03 09 B9 77 0AB3 26

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.



Türi Vallavalitsus
vallavalitsus@tyri.ee

Teie 24.09.2021
Meie 10.11.2021 nr 14-11/6656-5

**Arvamus Türi valla üldplaneeringu
ja keskkonnamõju strateegilise
hindamise aruande eelnõule ning
täiendavate koostöötegijate ja
kaasatavate määramine**

Türi Vallavalitsus esitas Rahandusministeeriumile Türi valla üldplaneeringu (edaspidi üldplaneering) eelnõu koos keskkonnamõju strateegilise hindamise (edaspidi KSH) aruande eelnõuga planeerimisseaduse (edaspidi PlanS) § 85 lõike 1 alusel arvamusel andmiseks.

Üldplaneeringu ja KSH koostamine algatati Türi Vallavolikogu 27.09.2018 otsusega nr 56. Üldplaneeringu koostamise eesmärgiks on Türi valla territooriumil ruumilise arengu põhimõtete kujundamine ning alade kasutus- ja ehitustingimuste (sh projekteerimistingimuste aluseks olevad tingimused) määramine.

Tänase Türi valla arenguid suunavad kaks maakonnaplaneeringut. Järva maakonna territooriumil kehtib Järva maavanema 12.12.2017 korraldusega nr 1-1/17/329 kehtestatud Järva maakonnaplaneering 2030+. Järva maakonnaga liitunud endisel Rapla maakonna Kärü valla territooriumil kehtib riigihalduse ministri 13.04.2019 käskkirjaga nr 1.1-4/80 kehtestatud Rapla maakonnaplaneering 2030+ (edaspidi koos nimetatud maakonnaplaneering).

Tutvunud esitatud materjalidega, esitame omapoolse arvamusel üldplaneeringu ja KSH aruande eelnõudele.

1. Üldised tähelepanekud

Tulenevalt haldusmenetluse seaduse (HMS) § 55 lõikest 1 peab haldusakt olema selge ja üheselt mõistetav.

1.1 Palume kasutada läbivalt ühesuguseid mõisteid nii üldplaneeringu seletuskirjas kui ka KSH aruandes. Segadust tekitab, millal kasutatud mõisted on samatähenduslikud ja millal mitte. Näited: eramu/ühepereelamu/üksikelamu, juhtotstarve/juhtfunktsioon, tuulikupark/tuulepark, vaatekoridor/vaatekoht, tugiala/tuumala, kompaktne ala/tiheasustusala.

1.2 Üldplaneeringu seletuskirja peatükis 1.2 on toodud mitmed keskustega seotud mõisted: piirkondlik keskus, kohalik keskus, lähikeskus, tugi-toimepiirkonna keskus. Tegemist on maakonnaplaneeringust tulenevate mõistetega, mida üldplaneeringu seletuskirja mõistete

peatükis selgitatud ei ole. Palume avada mõistetes sisu vastavalt maakonnaplaneeringus toodule.

1.3 Üldplaneeringu eskiisi avaliku väljapaneku kestel oli võimalik kaardiinfoga tutvuda Türi valla geoportaali kaardirakenduses, mis võimaldas planeeringu jooniseid vaadelda juhitud kaardikihtidena (vektorandmetena). Palume kaaluda kaardirakenduse kasutamise võimaldamist avaliku väljapaneku toimumise ajal. Kaardirakendus võimaldab kasutajal infokihte sisse või välja lülitada luues parema arusaamise planeeritust. Pdf jooniste puhul on tegemist staatilise kaardipildiga, mis on väga inforohked ja ei võimalda kasutajal alati leida vajalikku infot (näiteks kuidas potentsiaalse tuulepargi alad suhestuvad piirkonna väärtustega).

2. Üldplaneeringu vastavus maakonnaplaneeringule

Tulenevalt PlanS § 55 lõikest 2 on maakonnaplaneering üldplaneeringu koostamise alus. Lähtumine maakonnaplaneeringust tagab üldplaneeringu, riiklike huve väljendava planeeringu ja strateegiliste dokumentide koostoimimise. Üldplaneeringu koostamisel viiakse omavahel kooskõlla kohaliku omavalitsuse arenguvisionid riigi ja maakonna tasandi üldiste arengupõhimõtete ja suundumustega.

2.1 Planeering peab olema hästi loetav ja üheselt mõistetav ning moodustama ühtse terviku. Üldplaneeringu heakskiitmisel on oluline, et materjalidest selguks üheselt mõistetavalt, kas üldplaneeringus on täpsustatud maakonnaplaneeringut või üldplaneeringuga tehakse ettepanek maakonnaplaneeringu muutmiseks ning millises ulatuses.

Maakonnaplaneeringule vastavus ei tule üldplaneeringu seletuskirjas alati üheselt välja, samuti esineb vastuolusid erinevates peatükkides toodu vahel. Näiteks üldplaneeringu peatükkides 2.4 *Linnalise asustusega alad ja tiheasustusalad* ja 4.3 *Väärtuslikud maastikud* vastuolu peatükkides 10. *Ettepanek Järvamaa ja Rapla maakonnaplaneeringu 2030+ täpsustamiseks* ja 11. *Ettepanek Järvamaa maakonnaplaneeringu 2030+ muutmiseks* tooduga.

Peatükis 2.4 on märgitud: *Maakonnaplaneeringutes on linnalise asustusega aladeks määratud Türi linn, Käru, Särevere, Väätsa ja Oisu alevik ning Kabala, Türi-Alliku ja Reopalu küla. Täpsemalt on maakonnaplaneeringute täpsustamist käsitletud peatükis 10.* Samas selgub peatükist 10, et üldplaneeringuga on täpsustatud vaid Türi ja Väätsa linnalise asustusega ala piire. Teiste linnalise asustusega alade osas tehakse peatükis 11 maakonnaplaneeringu muutmise ettepanek, mida peatükis 2.4 ei ole kajastatud.

Peatükis 4.3 on toodud: *Üldplaneeringuga on täpsustatud Piiumetsa, Kädva-Paluküla ja Käru-Kullimaa väärtusliku maastiku piire. Täpsemalt on maakonnaplaneeringu täpsustamist käsitletud peatükis 10. Teiste alade osas ei peetud vajalikuks piiride täpsustamist.* Peatükis 11 tehakse maakonnaplaneeringu muutmise ettepanek Kabala mõisa ja Türi linna väärtusliku maastiku osas, kuid väärtuslikke maastikke käsitlevas peatükis muudatusettepanekut ei ole kajastatud.

Üldplaneeringus maakonnaplaneeringu täpsustamise põhimõtted ja ettepanekud Järvamaa maakonnaplaneeringu muutmiseks on kajastatud planeeringulahenduse peatükkides erineva mahuga ja viisil. Näiteks on väärtusliku põllumajandusmaa osas maakonnaplaneeringu täpsustamise põhimõtted selgitatud nii planeeringulahenduse kui ka maakonnaplaneeringust tulenevaid teemavaldkondi täpsustavas peatükis, kuid rohevõrgustiku osas on täpsustamise selgitused toodud ainult peatükis 10.

Järva maakonnaplaneeringus on maardlad kasutusotstarbe põhjal jagatud kolme kategooriasse. Üldplaneering täpsustab nelja maardla osas kasutusotstarbe kategooriaid, kuid maakonnaplaneeringut täpsustavas peatükis 10 kajastatud ei ole.

Rapla maakonnaplaneeringus on väärtusliku maastiku reservaalana nimetatud Lungu küla. KSH aruande peatükis 6.1.1.1 *Väärtuslikud maastikud* on märgitud: *Üldplaneeringu koostamisel tehtud analüüsi tulemusena ei otsustatud seda väärtuslikuks maastikuks määrata.* Üldplaneeringu planeeringulahenduses eespool nimetatud kajastamist ei leia ning puudub põhjendus Lungu küla väärtusliku maastiku alade hulgast välja arvamise kohta.

Palume ühtlustada maakonnaplaneeringust tulenevate teemade käsitus üldplaneeringus. Üldplaneeringu seletuskirjas märkida, kas planeeringulahendus on vastavuses maakonnaplaneeringuga, ehk kas üldplaneering muudab või täpsustab maakonnaplaneeringut ja millises osas. Samuti lisada viited peatükkidesse 10 ja 11, vajadusel lisada viide üldplaneeringu lisale, kus põhjendusi on avatud laiemalt. Soovitame eelistada olulise sisulise põhjenduse kajastamist seletuskirjas, kus see on kõige kergemini leitav.

Palume KSH koosseisus esitada skeemid, mis kajastaksid roheline võrgustiku ja väärtuslike maastike osas tehtavaid täpsustusi.

2.2 Maakonnaplaneeringus on väärtuslike põllumajandusmaade säilimise tagamiseks toodud põhimõte: *vältida päikesepaneeli parkide rajamist väärtuslikele põllumajandusmaadele.* Üldplaneeringu peatükis 1.2 *Valla ruumilise arengu üldised põhimõtted* on ühe väärtusena välja toodud, et *Türi valla haritavad maad on väga kõrge mullaboniteediga, olles oluliselt kõrgemad Eesti keskmisest. Üldplaneeringuga väärtustatakse ja säilitatakse piirkonna terviklikke väärtuslikke põllumajandusmaid.* Sellest tulenevalt on otstarbekas seada tingimused väärtuslikule põllumajandusmaale päikeseparkide rajamiseks.

2.3 Üldplaneeringuga on määratud kolm potentsiaalset tuulepargi ala, millest tuulepargi ala C jääb maakonnaplaneeringuga määratud riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tugialale. Tuulepargi alad A ja B jäävad maakondliku tähtsusega rohevõrgustiku tugialale. Üldplaneeringu peatükis 4.9 *Rohevõrgustik* on toodud, et *üldplaneeringuga on Türi valla territooriumil paikneva rohevõrgustiku piire ja kasutustingimusi täpsustatud lähtuvalt üldplaneeringu täpsusastmest.* KSH aruande peatükis 6.1.2 *Mõju rohevõrgustikule* on täpsemalt kirjeldatud maakonnaplaneeringus toodud rohevõrgustiku piiride korrigeerimist. KSH peatükis 6.1.2 *Mõju rohevõrgustikule* on selgitatud täpsustamise põhimõtted: *rohevõrgustikku korrigeeriti selliselt, et selle struktuurid ei kattuks konfliktsete maakasutustega nagu näiteks tiheasustusega alad ja muud intensiivse maakasutusega maa-alad (tootmise maa-alad, äri maa-alad, segaotstarbega maa-alad, elamu maa-alad).* KSH aruande peatükkides 5 ja 6.1.2.1 on toodud: *... välistati tuuleparkide rajamist riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tugialades ja koridorides ning ... vaadeldavad potentsiaalsed tuulepargialad ei jää riikliku tähtsusega rohevõrgustiku aladele....*

Üldplaneeringuga on maakonnaplaneeringuga määratud riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tugialast arvatud välja planeeritav tuulepargi ala C täies ulatuses. Riikliku tähtsusega tugialast välja arvatud ala ei kattu konfliktse maakasutusega vaid on metsaala. Üldplaneeringu rohevõrgustikku käsitlevas peatükis 4.9, alajaotuses *Arendustegevus ja ehitamine* punktis 10 on toodud tingimus: *riikliku tähtsusega rohevõrgustiku tuumalal ei ole soovitatav algatada üldplaneeringut muutvat detailplaneeringut.*

Palume viia üldplaneering vastavusse KSH aruandes tooduga või selgitada, millistest kaalutlustest lähtuvalt on osa riikliku tähtsusega tugialast üldplaneeringus asendatud potentsiaalse tuulepargi alaga C. Üldplaneeringu seletuskirjas peab olema sisuline teave, põhjendused ja kaalutlused, kuidas sellise tulemuseni jõuti.

2.4 Maakonnaplaneeringus on sätestatud põhimõte, et elektrituulikute rajamine väärtuslike maastike aladele ei ole üldjuhul lubatud. Üldplaneeringuga kavandatud potentsiaalse tuulepargi ala A jääb osaliselt Kädva-Paluküla väärtusliku maastiku alale. Üldplaneeringus on seatud tingimus: *tuulegeneraatorite rajamine väärtuslikule maastikule ei ole lubatud kohas, kus need takistavad vaateid väärtuslikele maastikuelementidele või rikuvad traditsioonilist maakasutust.* Elektrituulikute väärtuslikule maastikule rajamise eelduseks on põhjalik visuaalse mõju hindamine, mis sisaldab metoodilist analüüsi ning visualiseeringuid ja/või simulatsioone. Üldplaneeringu lisas 8 on kirjeldatud Kädva-Paluküla väärtusliku maastiku väärtused, millest planeeritava tuulepargi alale jääb 20. sajandi Metsari asundusküla, mis ei ole küll säilinud, kuid mille maastikustruktuur looduses on jälgitav.

Palume veelkord kaaluda, kas tuulegeneraatorite püstitamiseks toodud tingimused on piisavad tagamaks väärtuslike maastike väärtuste säilimist, vajadusel lisada maakonnaplaneeringus toodud põhimõte tuulegeneraatorite püstitamise üldiste tingimuste juurde. Juhime tähelepanu vastuolule KSH aruande ja üldplaneeringu lahenduse vahel. KSH aruande peatükis 6.1.1.IV väärtuslikud maastikud on toodud: *Potentsiaalsete tuulikuparkide arendamise alade valikul välistati võimalike arendusalade hulgast väärtuslikud maastikud, mistõttu negatiivne mõju neile puudub.*

2.5 PlanS § 75 lõike 3 kohaselt võib üldplaneering teha põhjendatud ettepaneku maakonnaplaneeringu muutmiseks. Rahandusministeerium kontrollib heakskiidu andmisel PlanS § 90 lõike 3 punkti 1 kohaselt üldplaneeringu vastavust maakonnaplaneeringule. Tulenevalt PlanS § 90 lõike 3 punktist 3 hindab Rahandusministeerium heakskiitmise raames, kas nõustuda maakonnaplaneeringu muutmise või mitte.

Türi valla üldplaneeringu seletuskirja peatükis 11 tehakse maakonnaplaneeringu muutmise ettepanek Kabala mõisa kohaliku tähtsusega ja Türi linna ja lähiümbruse maakondliku tähtsusega maastiku väärtuslike maastike hulgast välja jätmise kohta.

Peame vajalikuks selgitada väärtuslike maastike määramise põhimõtteid. Väärtuslikud maastikud on kõigis maakonnaplaneeringutes määratud ühtse metoodika alusel (*Väärtuslike maastike määratlemine. Metoodika ja kogemused Viljandi maakonnas. Keskkonnaministeerium 2001*). Määramise aluseks on viit tüüpi väärtused: kultuurilis-ajalooline, looduslik, esteetiline, identiteedi- ja puhkeväärtus (rekreatiivne ja turismipotentsiaal) st, et väärtuslik maastik moodustub erinevatest väärtuste komponentidest vaadeldud alal.

Maastike määramise eesmärkideks on kultuuripärandi hoidmine traditsioonilise asustus- ja maakasutusmusteri ning muude ajaloo “jälgede” näol, maastikulise ja bioloogilise mitmekesisuse ning ökoloogilise tasakaalu säilitamine põllumajanduslikel aladel. Väärtuslike maastike säilitamine ja nende olemasolu teadvustamine aitab ka tugevdada kohalikku identiteeditunnet ning edendada turismi.

Väärtuste loetelu, millest lähtuti Järvamaa väärtuslike maastike määramisel, hindamise põhimõtted ja maastike väärtuste kirjeldused on toodud maakonnaplaneeringu lisas 2 *Järvamaa väärtuslikud maastikud, ilusa vaatega teelõigud ning vaatetornid ja vaatekohad.* Kultuurilis-ajaloolise väärtuse hindamisel lähtuti näiteks järgmisest:

- praeguse maastikumustri ja asustusstruktuuri sarnasus traditsioonilisega;
- kultuurimälestiste ja traditsiooniliste maastikuelementide rohkus ning olukord;
- traditsioonilise hoonestuse esinemine ja olukord;
- looduslike rohumaade rohkus ja hooldus;
- erinevatest ajalooperioodidest pärit elementide rohkus või iseloomulikkus;

- *tänapäevaste maastikuelementide – uued või oluliselt ümberehitatud maanteed, elektriliinid, tootmishooned jms) - vähesus või puudumine.*

Tulenevalt ala väärtustest on jagatud Järvamaa väärtuslikud maastikud kolme klassi:

- *I klassi alad – kõige väärtuslikumad, maakondliku (võimaliku riikliku) tähtsusega alad;*
- *II klassi alad – väga väärtuslikud, maakondliku tähtsusega alad;*
- *III klassi alad – väärtuslikud, kohaliku tähtsusega alad;*

Türi linna ja lähiümbruse väärtuslik maastik on maakonnaplaneeringus hinnatud maakondliku tähtsusega maastikuks, kus on esindatud nii kultuurilis-ajaloolised, looduslikud, identiteedi-, puhke- kui ka esteetilised väärtused. See tähendab, et alal on ümbritsevast suurem väärtus, väärtused on selgelt kontsentreerunud ja paremini säilinud ja/või eksponeeritud. Planeeringulahenduses ei ole selgitatud, mis on maastikus muutunud, millised maakonnaplaneeringus aluseks võetud väärtustest on alal kadunud. Seetõttu leiame, et otstarbekas on nimetatud alad jätta ühtseks maakonnaplaneeringus käsitletud Türi linna ja lähiümbruse väärtusliku maastiku alaks.

Maakonnaplaneeringuga määratud kohaliku tähtsusega Kabala mõisa väärtusliku maastiku ala kattub suures ulatuses riikliku kaitse all oleva Kabala mõisa kultuurimälestise alaga. Maakonnaplaneeringus on ala väärtusteks nimetatud Kabala mõisaansambel koos mõisapargiga. Kabala mõisa väärtusliku maastiku väärtuslike maastike hulgast välja jätmise kohta on üldplaneeringu seletuskirjas põhjenduseks toodud: *...sest kattus peaaegu täielikult riikliku kaitse all oleva Kabala mõisa pargi kultuurimälestise alaga. Ala kaitse tagamiseks piisab muinsuskaitsepiirangutest.* Juhime tähelepanu, et Kabala mõisa park on ka loodukaitsealune park. Üldplaneeringu seletuskirjast ja KSH aruande eelnõust ei selgu, milliste väärtuste osas on ala väärtused kahanenud või kadunud. Juhul kui kohalik omavalitsus soovib maakonnaplaneeringus määratud väärtuslikust maastikust loobuda, siis tuleb hinnata väärtuste muutused, kasutades sama metoodikad kui väärtusliku maastiku määramisel, ja nendest lähtuvalt põhjendada maakonnaplaneeringu muutmise vajadust.

3. Üldplaneeringu ja KSH sisu. Üldplaneeringu seletuskirja sidusus mõjude hindamise tulemustega

3.1 Üldplaneering peab sisaldama endas mõjude hindamise olulisi tulemusi ja vajadusel seiremeetmeid. KSH aruanne ise on planeeringu lisa (PlanS § 3 lg 4). Pärast vastuvõtmist on planeerimis-menetluses tegemist ainult üldplaneeringuga ja selle koostamisel on võetud arvesse mõjude hindamise, sh KSH, tulemusi. Üldplaneeringu peatükis 1.1 on märgitud: *KSH tulemused kajastuvad üldplaneeringu lahenduses ning KSH aruanne on planeeringu juurde kuuluv lahutamatu lisa.*

Palume veelkord üle vaadata KSH aruandes planeeringulahendusele esitatud ettepanekud. KSH aruandes on väga konkreetselt kirjas, millised tingimused tuleb üldplaneeringusse sisse viia ja peatükis 7. *Leevendavad meetmed ja seire vajadus* on eraldi välja toodud leevendusmeetmed, mida on vajalik üldplaneeringu koostamisel arvestada. Asjakohaste mõjude hindamise tulemused on üks osa üldplaneeringu põhjendustest, seega peab vastav teave jõudma planeeringusse koos arvestamise või mitteamvestamise põhjendustega.

Mõned näited KSH aruandes toodud ettepanekutest, mis on jäänud üldplaneeringu seletuskirja lisamata:

- Lk 90 *...tagada, et kuivendamise ees ei muudeta vääriselupaigas veerežiimi.*
- Lk 87 *Ennekõike on vajalik, et tuuleparkide detailsema planeeringulahenduse väljatöötamisel arvestatakse rohevõrgustiku sidususega ning nähakse ette erinevad meetmed selle tagamiseks.*

- Lk 150 selleks, et potentsiaalse tuulepargi ala A arendamisel, ei kaasneks tuulikutest tulenevate häiringutega ebasoodsaid mõjusid Kõnnumaa-Väätsa linnualale on vaja suurendada linnuala ja tuulepargi vahelist puhverala vähemalt 900 meetrini.

3.2 Ettepanekud seletuskirja peatüki 5.2.2. Tuuleenergia kohta

3.2.1 Üldplaneeringuga nähakse ette kolm potentsiaalset tuulepargi ala, tegemist on olulise ruumilise mõjuga ehitise asukoha valimisega. Tuulikutepargi ala arendamise kohta on märgitud: *Potentsiaalse tuulikutepargi arendamise ala ei sea piiranguid arendustegevuseks sellel alal muudel eesmärkidel. Kui maaomanik soovib sellel alal ehitada elamut või muud ehitist, siis ei tulene ehitusala kattumisel tuulikutepargi alaga tema jaoks takistusi, vaid vastupidi - võimalik tuulikutepargi arendaja peab arvestama siis juba rajatud elamuga (või muu ehitisega). Arvestamise vajadus hakkab kehtima alates hetkest, kui kohalik omavalitsus on projekteerimistingimused elamu või muu ehitise rajamiseks väljastanud.*

Planeeringulahendus peab võimaldama kavandatut ellu viia. Tuulepargi alade ette nägemine üldplaneeringuga seatud tingimustel ei taga õiguspärast ootust, et nendel aladel tuuleparkide rajamiseks vajalike edasiste menetluste läbiviimine ka reaalselt võimalik oleks. Samale maaalale on ette nähtud kaks üksteist välistavat tegevust (tuulepargid ja elamud). Palume välja tuua, milline on kohaliku omavalitsuse kaalutlusruum, millest lähtuvalt ta ühe või teise huvi kasuks otsustab. Kahe vastanduva lahenduse sätestamine planeeringus raskendab olemuslikult nii elamute, muude ehitiste kui ka tuuleparkide rajamist ning ei taga planeeringulahenduse elluviidavust.

3.2.2 Üldplaneeringu seletuskirjas on toodud, et *Kohalikule kogukonnale pakutavad kompensatsioonimehhanismid lepivad kokku arendaja ja kogukonna esindajate vahel.*

Üldplaneeringuga ei saa kinnistu omanikule tekitada ootust ja arendajale kohustust, et igal juhul midagi kompenseeritakse. Teeme ettepaneku asendada üldplaneeringus toodud sõnastus järgnevalt: *Kohalikule kogukonnale kompenseeritakse häiringud põhjendatud juhul ja õigusaktide alusel (nt läbi kavandatava kohaliku kasu instrumendi).*

3.2.3 Seletuskirjas on suure tuulegeneraatori püstitamiseks seatud tingimus: *4) suure tuulegeneraatori minimaalne kaugus elamust on $5x(H+D)$ (sealjuures H = tuuliku masti kõrgus ja D = rootori ehk tiiviku diameeter) aga mitte lähemal kui 1 000 m;*

- *ilma elamu omaniku kirjaliku nõusolekuta (detailplaneeringu etapis) ei ole lubatud elamule lähemale suure tuulegeneraatori rajamine;*

-

- *kui elamu ei ole kasutuses või on plaanis kasutusest välja jätta või elamu võetakse kasutusele muul otstarbel (ka muu kasutus, millele kehtivad müra piirnormid), siis võib suure tuulegeneraatori rajada elamu jaoks kehtestatud tingimusi arvestamata, kuid kindlasti on selleks vajalik detailplaneeringu koostamise käigus maaomaniku kirjalik nõusolek;*

Selgitame, et planeerimisseadus annab erinevad kooskõlastamise ja kaasamise alused, st koostöö tegijad annavad planeeringule kooskõlastuse, kaasatavatel on võimalus esitada arvamusi. Maaomanik ja elamu omanik on planeerimisseaduse mõistes kaasatav ja arvamuse andja. Seega on üldplaneeringuga seatud seadusest rangemad tingimused, mis saavad olla siduvad eelkõige kohaliku omavalitsuse enda jaoks. Õigusaktidest sellise nõusoleku siduvust otseselt ei tulene. Juhime tähelepanu, et näiteks ühe nõusoleku puudumisel võib tuulegeneraatori rajamisest keeldumine osutada ebaproportsionaalseks. Tuulegeneraatori rajamisest keeldumisel peab omavalitsus suutma piisavalt põhjendada, et (näiteks) ühe isiku kirjaliku nõusoleku puudumine on piisav selleks, et tuulegeneraatori rajamisest keelduda. Riigikohus RKHKo nr 3-17-2013, p 20. on alles hiljuti selgitanud, et taastuueenergia tootmine

on oluline avalik huvi ning tuuleenergia tootmise võimalusi kaaludes tuleb arvestada riigi seatud taastuvenergia tootmise eesmärkidega.

3.2.4 Seletuskirjas on toodud ettepanekud kohalikule omavalitsusele laekuva kompensatsiooni kasutamiseks tuuleparkide arendamisel. Juhime tähelepanu, et õigusakti, mille alusel kompensatsiooni kasutamist suunata, ei ole vastu võetud. Teeme ettepaneku kompensatsiooni suunamise põhimõtteid, millest edaspidi võiks lähtuda (näiteks valdkonnad kuhu kasu võiks suunata), sätestada üldplaneeringu elluviimise kavas, mis ei ole kehtestatav dokument ning mida on võimalik vastavalt vajadusele uuendada.

4. Täiendavate koostöötegijate ja kaasatavate määramine

Planeeringumaterjalidest nähtub, et Türi Vallavalitsus on esitanud üldplaneeringu ja KSH aruande kooskõlastamiseks Keskkonnaministeeriumile, Kaitseministeeriumile, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile, Maaeluministeeriumile, Keskkonnaametile, Maaametile, Transpordiametile (01.01.2021 ühendatud Maanteeamet, Lennuamet, Veeteede Amet), Muinsuskaitseametile, Päästeametile, Terviseametile, Põllumajandus- ja Toiduametile, Politsei- ja Piirivalveametile, Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, naaberomavalitsustele ning arvamuse andmiseks võrguvaldajatele, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Riigi Kinnisvara AS-le, Põllumajandusuuringute Keskusele, Järvamaa Arenduskeskusele, Türi valla mittetulundusühingutele, kohalikele kogukonna- ja külaseltsidele, Türi valla ettevõtetele, puudutatud füüsilistele ja juriidilistele isikutele. Lisaks on kaasatud asutused ja isikud, kes on selleks soovi avaldanud.

Lähtudes esitatud üldplaneeringu materjalidest ja võttes aluseks PlanS § 81 lõike 3 ja Vabariigi Valitsuse 17.12.2015 määruse nr 133 „Planeeringute koostamisel koostöö tegemise kord ja planeeringute kooskõlastamise alused“ ning arvestades riigihalduse ministri 01.02.2019 käskkirja nr 1.1-4/16 punktis 2 antud volitust, ei pea Rahandusministeerium vajalikuks määrata Türi valla üldplaneeringule täiendavalt koostöötegijaid ja kaasatavaid isikuid.

Palume jälgida, et üldplaneeringu koostamisse oleksid kaasatud kõik isikud, kelle õigusi võib planeering puudutada ja isikud, kes on avaldanud soovi olla kaasatud üldplaneeringu koostamisel.

Täiendavalt juhime tähelepanu, et PlanS § 87 lõikest 3 lähtuvalt avalikustatakse koos üldplaneeringuga ka üldplaneeringu kohta PlanS § 85 lõike 1 alusel antud kooskõlastused ja arvamused.

Palume saata vastus eeltoodud ettepanekute ja märkustega arvestamise kohta ning hoida Rahandusministeeriumi regionaalhalduse osakonna Järva talitust kursis üldplaneeringu menetlusega ja teavitada kõikidest avalikest aruteludest.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Kaia Sarnet
regionaalvaldkonna asekanstler

Anne Karjus 715 5895
Anne.Karjus@fin.ee

DIGITAALALLKIRJADE KINNITUSLEHT

ALLKIRJASTATUD FAILID

FAILI NIMI

FAILI SUURUS

AA_KM_Türi valla üldplaneeringule ja KSH aruande eelnõule .pdf

830 KB

ALLKIRJASTAJAD

nr.

NIMI

ISIKUKOOD

AEG

1 KAIASARNET

46308130222

10.11.2021 13:47:35 +02:00

ALLKIRJAKEHTIVUS

ALLKIRI ON KEHTIV

ROLL/RESOLUTSIOON

ALLKIRJASTAJA ASUKOHT (LINN, MAAKOND, INDEKS, RIIK)

ALLKIRJASTAJA SERTIFIKAADI SEERIANUMBER

4b:47:ff:e2:2b:0e:12:bc:5b:96:f9:6d:ba:e0:ca:71

SERTIFIKAADI VÄLJAANDJA NIMI

VÄLJAANDJA VÕTME IDENTIFIKAATOR

ESTEID-SK 2015

B3 AB 88 BC 99 D5 62 A4 85 2A08 CD B4 1D 72 3B 83 72 47 51

ALLKIRJASÕNUMILÜHEND

30 31 30 0D 06 09 60 86 48 01 65 03 04 02 01 05 00 04 20 E8 1C 4A 1C FAFB AF 63 72 B2 B6 5BA7 7B B8 57 44 7A
E0 B7 81 09 2F 87 87 8D 7C 62 9C F6 F8 6A

Selle kinnituslehe lahutamatu osa on lõigus "**Allkirjastatud failid**" nimetatud failide esitus paberil.

MÄRKUSED

Käesolev kinnitusleht on informatiivne, milles olev teave kinnitab vaid, et selle äratoodud räsiga allkirjastatud fail eksisteerib. Kinnitusleht ei oma iseseisvat tõendusväärtust. Osapoolte tahteavalduse kehtivust saab kontrollida ainult digitaalselt allkirjastatud failist.